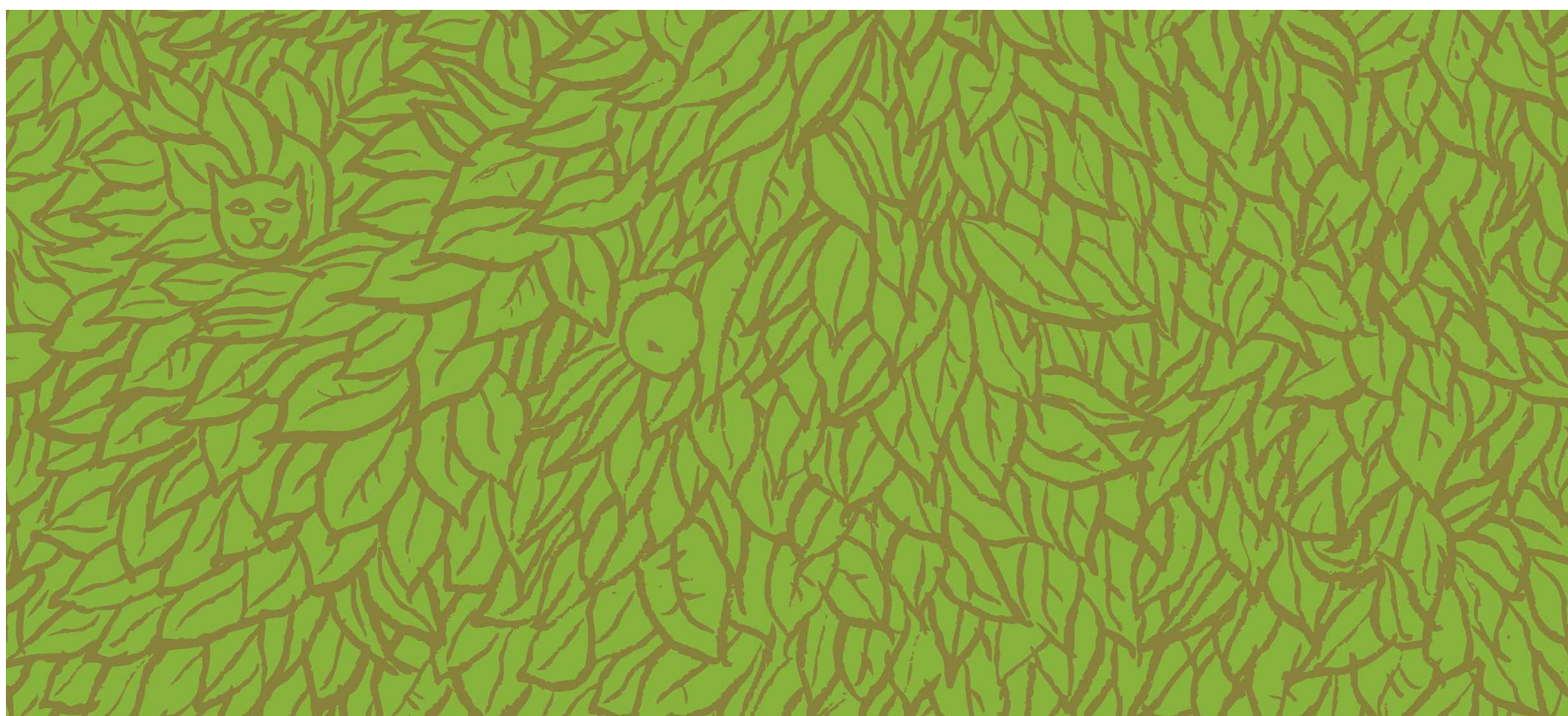

Sanja
Lovrenčić

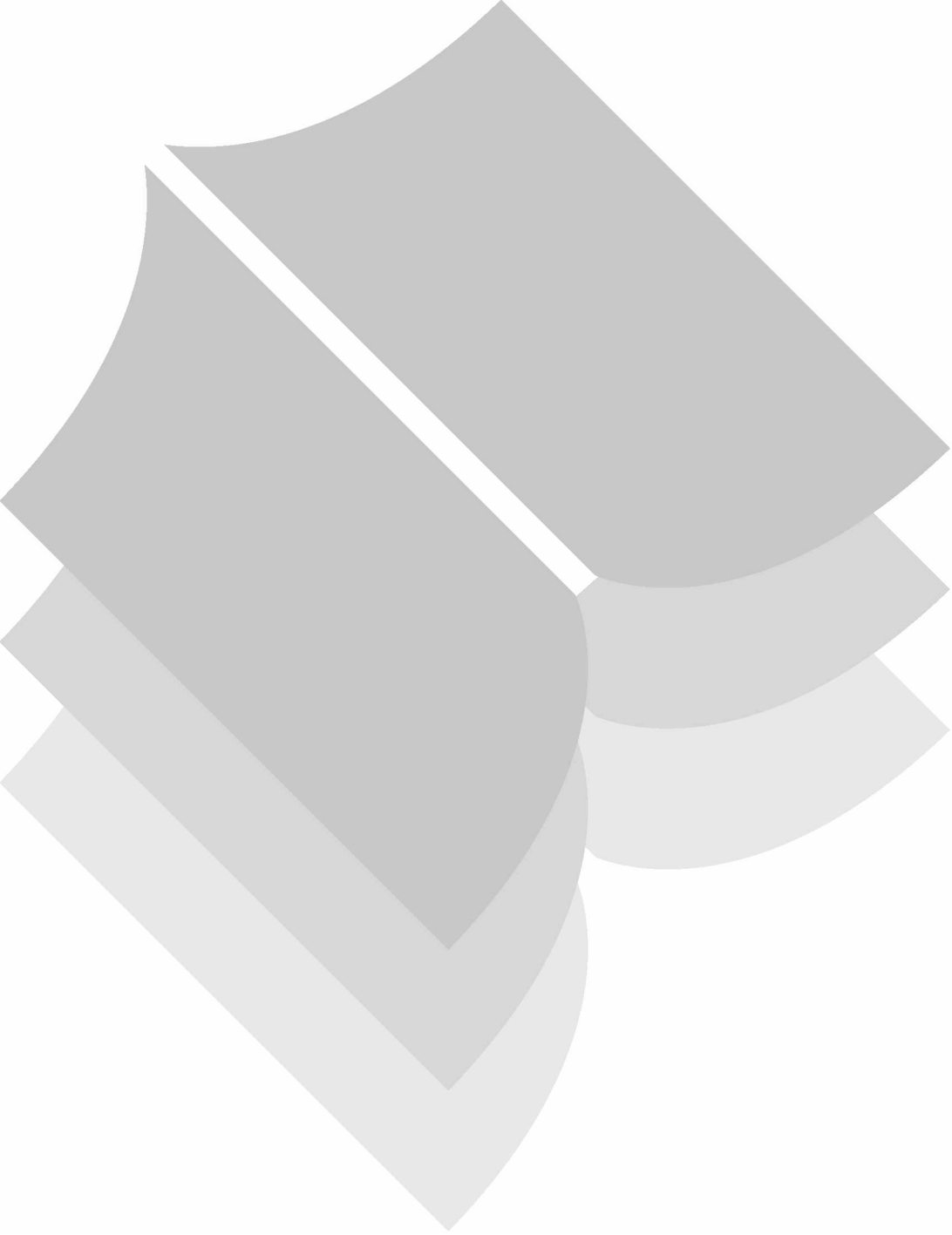
ESPEREL
grad malih čuda

e-Lektire
lektire.skole.hr

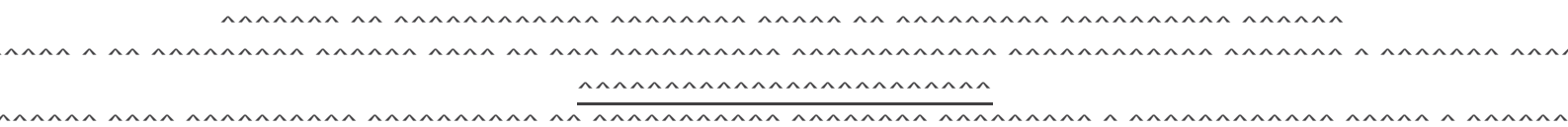

Sanja
Lovrenčić

Esperel
grad malih čuda

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΖΗΤΟΥΝΤΕΣ ΑΣΥΛΟΥ

Sadržaj

Lutkarska pustolovina	4
Kad je rijeka postala žuta.....	13
Tri pekara	17
Poštarska pustolovina	23
Prodavaonica šešira	28
Tko krade zelene boce	32
Čovjek koji se bojao Mjeseca	38
Čuvar Grada Esperela.....	43
Palača glazbe	51
Noć prije snijega	55
Guidove igračke	63

Zamislite sad mali grad, stari mali grad, podignut oko razrušenog Zamka na brijegu – Zamka koji nekoć nije bio razrušen. Tim gradom protječe rijeka, oko njega se prema jugu prostiru se livade, a sa sjeverne strane, iz Tamne šume, uvijek dopire svjež povjetarac. Tamna se šuma samo tako zove; možda je nekoć i bila tamna, mračna i opasna, no sad su u njoj tamne samo vjeverice.

Putnik koji je prvi put stigao u grad svakako će, prije ili kasnije, nabasati na trg. Jer je trg najbolje mjesto – i ako ste u potrazi za toplim pecivom, i ako želite naći nekoga tko bi vam pričao o Zamku i Šumi kakvi bijahu nekoć. Možda biste mogli upitati koji trg, ali takvo pitanje ne postavlja nitko tko poznaje ovaj grad. Pravi trg je samo jedan, premda uskih krivudavih ulica ima mnogo. Taj jedini trg zovu jednostavno esperelskim Trgom, jer je ime ovome gradu Esperel.

Trg je ovalan, pomalo nepravilna oblika, na njemu je vodoskok i sedam starih kestenovih stabala. Tu se predvečer djeca voze na biciklima i koturaljkama, a ujutro odrasli užurbano prolaze idući u kupovinu. Jer, na Trgu su sve važne trgovine. Evo, iznad jednog izloga piše »Pekarnica«, iznad drugoga »Prodavaonica šešira«, pokraj njega je neki osobito sjajan izlog pun staklenih stvari, a u visokoj kući na uglu poznati »Dućan na tri kata«. Ono što se ne može pronaći u trgovinama, uvijek je moguće naći u kioscima na Trgu, u kojima se prodaju ribice, mala stabla, sapuni i cipele, pecivo i ananas. Ali, nas ne zanimaju kiosci. Zanima nas trokatni dućan, jer je upravo u njemu jednoga proljetnog poslijepodneva započela

Lutkarska pustolovina

- Dobar dan, gospodine Tomas!
- Dobar dan, gospodine Tomas!
- Dobar dan, gospodine Tomas!

U dubokoj sjeni svoje trgovine gospodin Tomas nije odmah vidio čija su tri glasića što ga pozdravljaju, ali je osjetio da nisu onoliko ozbiljni i puni poštovanja koliko bi, bar po njegovom mišljenju, trebali biti. U glasovima Tonija, Marija i Fanike ostalo je previše smijeha. Pred samim vratima dućana još su se smijali, izmišljajući što je sve gospodin Tomas morao učiniti da bi mu Zelena Vještica, omiljen lik iz Fanikine mašte, prodala svoje dragocjene lutke.

Bio je petak, znači, slijedila je subota. A te subote svi su bili pozvani na rođendan Marini. Dakle, trebalo je kupiti dar. Fanika i Toni, sestra i brat, i njihov najbolji prijatelj Mario, odlučili su kupiti Marini samo jedan dar. Nisu imali baš mnogo novaca pa su mislili da će biti bolje ako se udruže. No, taj jedan, zajednički dar morao biti zbilja veličanstven. Zato su došli gospodinu Tomasu, čija je trgovina bila na glasu kao skladište čudesa.

Na prvom je katu gospodin Tomas prodavao glazbene instrumente – violončela, trublje, bubnjeve. Bili su to ozbiljni, dostojanstveni predmeti među kojima su osobito lijepo sjale tri velike pozlaćene harfe. Na drugom su katu bili mehanički instrumenti, oni koje naviješ, ili ubaciš novčić, pa sviraju sami. Neki su izgledali poput glasovira, neki poput satova, neki su bili oslikani, neki ukrašeni izrezbarenim licima, a neki su imali nešto nalik maloj pozornici, s figuricama koje su se kretale uz glazbu... Da, bilo je to prilično zanimljivo. Ali pravo čudo bilo je na trećem katu gdje su se prodavale samo lutke. Bilo je tu običnih lutaka u kićenim haljinama, ali i drukčijih, nimalo običnih lutaka za koje bi se moglo pomisliti da su neka neozbiljna djeca onih mehaničkih instrumenata. Svaka takva igračka imala je skriveni gumb u leđima koji je samo trebalo pritisnuti i – gospođa s kolicima povezla bi svoju bebu u šetnju, plavokosa djevojčica pokrenula bi bicikl, šareni pajac počeo bi plesati, gusari na crnom brodu zapjevali bi gusarsku pjesmu... Naravno, djeca su najviše voljela treći kat, premda su neku od neobičnih, skupih igračaka gospodina Tomasa mogla dobiti samo u iznimnim okolnostima.

Marinin je rođendan bio iznimna okolnost. Zato je toga petka zazvonilo dućansko zvonce, a zatim se začula tri vesela glasa:

- Dobar dan, gospodine Tomas!
- Hm, dobar dan. Izvolite? – glas gospodina Tomasa bio je sumnjičav i zlovoljan.
- Možemo na treći kat?
- Htjeli bismo kupiti lutku!

– Neku jako lijepu, za našu prijateljicu Marinu!

Toni, Mario i Fanika govorili su svi uglas, što je gospodina Tomasa još više ozlovoljilo. Bez riječi pođe k stubama, a djeca su ga slijedila smijuckajući se.

– Gle, kakvi zgodni gusari! – viknuo je Mario čim su stigli gore.

– Meni se više sviđaju vatrogasac i dimnjačar – reče Toni koji je bio najmlađi i pomalo se pribojavao gusarskih priča, premda to nikome ne bi priznao.

– Ne! Marina bi sigurno najviše voljela gospođu s bebom! – poviče Fani. – Nju ćemo kupiti!

– Dobro – složio se Toni. – Ona je ionako djevojčica.

– Baš bi voljela gusare – promrmlja Mario, no vidjelo se da nije baš siguran u to.

– Ne zato što je Marina djevojčica – vikala je i dalje Fanika – nego zato što je to ovdje najljepša igračka!

– No dobro, kupit ćemo gospođu.

– Koliko ona košta?

– Deset novčića – glasio je hladni odgovor.

– Deset – povikaše sva tri glasića. – Ali mi imamo samo devet!

– Žao mi je – odvrati gospodin Tomas s malim zluradim sjajem u oku. Ni sam ne bi znao zbog čega su mu upravo tog poslijepodneva upravo ta tri djeteta išla toliko na živce.

Ali Fanika je primijetila njegov pogled i, na svoj uobičajeno nepromišljen način, bijesno frknula.

– Da! Jako vam je žao! Vi ste...– tražila je riječ, dok su je dječaci zapanjeno gledali. – ...zločesti stari vještac! Inače ne biste mogli znati da mi imamo samo devet novčića!

– Zločesti stari vještac?! – zagrmio je gospodin Tomas. – A ti si bezobrazno malo derište!

Ni ovi tvoji prijatelji nisu ništa bolji, čini mi se. I zato...

Ali, prije nego što je gospodin Tomas rekao što će se zato dogoditi, začuo se promukao glas iz prizemlja.

– Gospodine Tomas! Gospodine Tomas! Brzo!

Vlasnik dućana se okrenuo, izišao iz prostorije na trećem katu, zatvorio vrata, zaključao ih, i zatim se čulo još samo kako brzo silazi niza stube.

– Zaključao nas je!

– Zašto?

– Što ćemo sad?

– Fani, to je sve zbog tebe i tvog jezika.

– Dobro da mu nisi rekla da je smrdljiva žaba.

– Htjela sam mu reći da je veliki kiseli krastavac.

I opet su se smijali, premda u tom trenutku to nije bilo baš osobito razumno.

Gospodin Tomas se žestoko razljutio, no nije mogao na brzinu smisliti odgovarajuću kaznu. I kako jednostavno nije mogao pustiti tu djecu da odu kući bez kazne, zaključao ih je na trećem katu i odjurio svojim poslom. Zapravo se namjeravao vratiti za petnaestak minuta i pustiti ih van. No, prava je nevolja bila u tome što se njegov posao neočekivano odužio. Onaj glas koji se čuo sa stubišta, bio je glas debelog pomoćnika Ota, kojemu je gospodin Tomas bio hitno potreban. Jer, toga je dana u esperelsku poštu napokon stigla pošiljka koju su odavno očekivali. Ali ništa nije bilo kako treba – paketi su bili otvoreni, dijelovi glazbala ispremiješani, užas jedan! Dok su gospodin Tomas i njegov pomoćnik Oto utvrdili kako i zašto se to dogodilo i doveli stvari u red, već je pala noć. Onda su otišli na večeru u krčmicu na Trgu, a gospodin Tomas se bezobrazne djece sjetio tek idućeg jutra. Do tada se štošta dogodilo.

– I što ćemo sad? – upitao je Toni kad su se prestali smijati.

– Čekati – odgovori Fanika, sliježući ramenima. – Odrasli rijetko ustraju u ovakvim stvarima.

– Vrlo mudro – zagunđa Mario. – A ako nas zaboravi?

– Neće – bezbrižno će Fani. – Hajde da bolje pogledamo te lutke. Ovakva prilika neće nam se skoro pružiti.

– Ali mama neće znati...– počeo Toni.

– Šuti, Toni, i nemoj vječito cviliti za mamom! – prekine ga Fanika. – Gledaj, ovaj ormarić nije zaključan.

I tako je počelo istraživanje. Razgledavali su igračke i pomalo se igrali, ali su dobro pazili da ništa ne oštete. Nisu se htjeli još više zamjeriti gospodinu Tomasu. Uostalom, onaj tko ima takve lutke, mogao bi zbilja biti bar malo čarobnjak.

Kad su istražili sve police i ormare – a i sam namještaj u trgovini bio je čudan, s previše vrata i ladica – zaviriše iza velikog paravana s crvenim i žutim cvjetovima i otkriše pravo kazalište lutaka. Imalo je zastore od zelenog pliša i pozornicu na kojoj je spavalo nekoliko marioneta. No one nisu imale lica bezazlenih igračaka. Bio je tu neki stari kralj, naborana čela (»Ovaj mi se ne sviđa«, prošaptao je Toni), zatim lutka koju je Mario odmah nazvao Zločestom Vilom jer je njezina vilinska odjeća imala crne mrlje, a lice joj nije izgledalo nimalo ljubazno. Pokraj njih spavao je vitez, no njegovi končići – kakve marionete uvijek imaju – bili su prerezani, kao i končići sivog zmaja koji je ležao sklupčan pokraj vitezovih nogu.

– Ni meni se ovi ne sviđaju, baš nimalo – reče Fanika i bolje namjesti paravan.

– Ja ne bih više bio ovdje – zacvili Toni. – Hoću kući...

– Ti uvijek samo gnjaviš – reče Fanika prilično neuvjerljivo. I sama je već bila zabrinuta. A Mario je vukao k prozoru nekakav stol.

– Da vidimo koliko je visoko!

Mario se popne na stol, istegne na prste i uspije baciti pogled kroz krovni prozor.

– Jako visoko.

U tom trenutku crvena svjetlost zalazećeg sunca još je obasjavala prostoriju s lutkama. Ali još malo, malo – i sunce će zaći.

– Sad bi se već mogao vratiti...

– Sad bi se već zbilja mogao vratiti...

Više nisu imali nimalo volje za igru. Sjedili su na podu, turobnih lica, dok se crveno sunčevo svjetlo nije ugasio.

I baš tada – premda Toni, Fanika i Mario možda i nisu to primijetili baš u istom trenu – lutke se počеше buditi, stresati, škljocati rukama i nogama.

Prvi se pokrenuo Dimnjačar.

– Dođi, dođi, moramo se sakriti! Brzo!

Tko, što?! Djeca su začuđeno gledala kako Dimnjačar vuče gospođu s bebom prema ormariću u kutu.

Neke lutke povikaše:

– Čekajte, čekajte nas!

– Ne – reče Dimnjačar. – Tu nema mjesta za sve. Nećemo se moći zatvoriti i onda je uzalud!

– Ali, ne možete biti takvi – cvilio je jedan od gusara. – Što će biti s nama?

– Nađite neko drugo mjesto, imate još vremena!

Djeca su bila zbunjena.

– Što je ovo? – pitali su se šapatom, zureći u lutke koje su se ustrčale po prodavaonici. – Izgledaju kao da se sprema oluja!

– Čujte, dečki – šapne Fanika. – Da se i mi sakrijemo?

Dječake nije trebalo uvjeravati. Sakriše se ispod stola koji je Mario bio dovukao do prozora.

Još uvijek se nisu se usuđivali glasno govoriti.

– Ali oni su prolazili pokraj nas kao da nas ne vide.

– Tko?

– Pa, lutke.

– Možda zbog žurbe...

– Možda smo im preveliki...

– Možda smo im nevidljivi?

Odjeknuše teški koraci. Djeca su se stisnula u kut, čak su i disali posve tiho.

– Gdje su moji podanici? – začuo se hrapavi glas.

– Pobjegli su ti, kao i uvijek, ti bijedniče! – zlobno odgovori drugi. – I ti sebe smatraš kraljem?

– Šuti, zlobnice...

– Pa to su Kralj i Vila! – uzbuđeno prošapće Mario. – Ono dvoje iz kazališta. Ali zašto ih se svi boje?

– Otkad si pretvorila onog Pierrota u Krampusa s vrećom, svi bježe od nas – žalostivo će opet Kralj.

– Ma nemoj! A ne misliš da si ih možda ti preplašio kad si one tri lutkice strpao u kutiju s iglama i koncima? – odgovori prezrivo Vila.

– A tko je natjerao Dimnjačara da sto puta skače iz ladice, u ladicu, iz ladice, u ladicu...

– A tko je umočio Malu Sirenu u bočicu s crnilom?

– A tko je Lutkici Sunčici govorio bezobrazne riječi sve dok nije pala u nesvijest?

– A tko je napravio rupu na gusarskom brodu?

– A tko je prerezao Vitezu končice? I Zmaju?

Tu oboje zašutješe. Onda se opet začuo Vilin glas.

– Nemoj mi to više spominjati... Uostalom, gdje je moj Krampus?

– Ne znam, i baš me briga! Hoću svoje podanike! Da im mogu zapovijedati! Da ih mogu gnjaviti!

Toni, Mario i Fanika slušali su ovaj razgovor, oprezno izvirujući ispod stola. Nisu se više bojali, premda su Kraljeve oči užareno svijetlile, a Vila je neprestano lupkala nekakvim crnim štapom u pod. Njihove riječi bile su popraćene režanjem, frktanjem i škrgutanjem zuba i, da nije bilo zaključanih vrata, polumraka i tajanstvenog potkrovlja, djeca bi se možda već počela smijati.

– Ja ne mogu više tu čučati – prošapće odjednom Fanika.

– Zašto ne možeš? Ti nikad ništa ne možeš – odvратиše dječaci.

No, Tonijevo »ti nikad ništa ne možeš« bilo je popraćeno nestrpljivim mahanjem ruku koje je – izazvalo katastrofu. Jer, blizu stola bile su naslagane nekakve kutije, veće i manje, čitav toranj. Toni je mašući gurnuo jednu od njih, i to je bilo dovoljno da se čitav toranj počne opasno ljuljati. Mario je skočio da spriječi rušenje, ali prekasno – kutije su se uz tresak rasule po podu.

– O, dakle, ipak nekoga ima ovdje – u Kraljevom glasu čuo se podli smiješak. – I mislio sam da ćemo na koncu nekoga otkriti.

Kralj i Vila krenuše prema stolu ispod kojega su čučala djeca. Nisu mogli ići brzo, no djeca od toga nisu imala nikakve koristi, ionako nisu mogli pobjeći.

Napeto iščekujući što će se dogoditi, nisu primijetili da se poklopac kutije koja je bila na dnu one hrpe polako pomiče...

Kraljevo lice izgledalo je još ružnije nego prije kad je zavirio pod stol i rekao:

– Aha, neki pred kraljem stoje, neki padaju ničice, a ovi čuče!

– Kakvi su to uopće stvorovi? – upitala je Vila s gađenjem. – Gušteri?

– U svakom slučaju, treba ih naučiti pameti – opako se cerekao Kralj. – A mi to najbolje znamo, zar ne?

– Naravno!

Ali ovu riječ nisu izrekli ni Kralj ni Vila, nego veliki lutak u žutozelenoj pidžami koji je upravo u tom trenutku iskočio iz one kutije, one čiji se poklopac pomicao, znate već.

– Bumplarkin! – povikaše Kralj i Vila u strahu.

– Da, gospođo, da, gospodine, ali ovaj put me nećete uhvatiti na spavanju i strpati u kutiju jer, kako vidite, ja sam budan.

– Ali... kako...? – mucao je Kralj.

– Kako? Lijepo. Zar ste možda zaboravili u koju ste me kutiju strpali? I gdje ste je spremili? Slučajno, vidite, zahvaljujući ovim... »gušterima«, srušila se cijela hrpa.

– Dobro, lijepo... Mi bismo sad... radije... pošli...kući – govorila je Vila povlačeći se polako natraške.

– Da... da... jer... smo se umorili... – dodao je Kralj.

– Naravno da biste pošli kući, a da vam ne bi bilo dosadno, mi ćemo vas otpratiti – rekao je veliki lutak smijuljeći se i domahujući djeci da pođu s njim.

Toni, Mario i Fanika slijedili su ga bez oklijevanja. Kad su ustali, pokazalo se da su Mario i Fanika malo veći od Kralja i Vile, a to je ipak bilo utješno. Pođoše, dakle, sa žutozelenim lutkom ispred kojega su, gurkajući se i ogledavajući, nevoljno išli Kralj i Vila.

– A sad ćete malo duže ostati u svojem kazalištu – smijuljio se i dalje lutak, vadeći iz džepa čavlice i čekić. – I uvjeravam vas da nećete nedostajati stanovnicima ovog potkrovlja...

– Ti, hoćeš li mi pomoći? – lutak se naglo okrenuo Mariju. – Uhvati ovog tu Kralja i čvrsto ga drži!

Mario je na trenutak oklijevao, onda skoči prema Kralju.

– Ali, on je vruć! – viknuo je bolno.

– To su samo njegovi trikovi, čvrsto ga drži!

– Sad... sad... sad je pak užasno hladan!

– Još malo i bit će sasvim normalan, a onda ćemo ga pričvrstiti.

Sve je to bilo prilično zagonetno i samo se time može objasniti Fanikina neuobičajeno duga šetnja.

– Ja mogu držati Vilu ako treba – javila se napokon.

– Ne možeš držati Vilu, i ne pričaj o onome što ne znaš – odgovori joj lutak strogo. – Vila je čarobnica.

Fani je uvrijeđeno frknula, a lutak je već zabijao čavle sa stražnje strane male pozornice. Mario je dogurao Kralja i ubrzo su njegovi končići bili čvrsto omotani i svezani i spetljani oko čavlica.

– Vidiš – rekao je lutak zadovoljno. – Lijepo možeš hodati svojom pozornicom, možeš nam nešto odglumiti svake večeri, ali u one zločeste šetnje više ne nećeš ići!

Zatim je iz džepa izvukao udicu.

– S Vilom je teže – rekao je. – Nju se zbilja ne smije dotaknuti.

– A zašto? – upita Fanika, još uvijek pomalo uvrijeđena.

– Smežurali bismo se – odgovori lutak. – Uvenuli kao klinčići od prošlog petka. Zato treba udica.

U međuvremenu, Vila se povukla u najtamniji kut potkrovlja. No lutak zavitla udicom i baci je tako vješto da se upetljala među viline končice. Dalje je bilo jednostavno – zajedničkim su je snagama dovukli do pozornice i privezali njezine končice, čvrsto poput Kraljevih ako ne i čvršće.

– Gotovo! – viknuo je lutak Bumplarkin. – Možete izići!

I tada sve lutke, skrivene po ladicama i ormarima, požuriše van. Nastala je prilična zbrka i metež jer je zarobljavanje Kralja i Vile bilo silno značajan događaj i sve su lutke bile uzbuđene. U općoj galami malo tko je čuo žalostivi Tonijev glas:

– Ja bih sad išao kući... Gladan sam... i hoću spavati... Hoću spavati u svom krevetu...

Ali, Bumplarkin je čuo i vratio se djeci koja su stajala po strani.

– Odvest ću vas odavde ako hoćete.

– Baš ljubazno – reče podsmješljivo Fani. – Samo se pitam kako.

Lutak se namrštio.

– Uz pomoć udice i kišobrana – glasio je strogi odgovor.

– Zašto ne uz pomoć kliješta i čekića? – upita Fani koja se nije dala zbuniti. – Mogli bismo obiti bravu.

Lutak se nije udostojao odgovoriti na taj prijedlog. Lako je skočio na stol, otvorio prozor, popeo se na njegov rub i domahnuo djeci da dođu k njemu. U tren oka Mario, Toni i Fanka stajali su na krovu kuće.

– Sad udica... – reče poslovno lutak i baci je tako da je zapela za granu jednog od starih kestenova na Trgu.

– A sad kišobran...

Otvorio je veliki starinski kišobran koji se u njegovoj ruci pojavio niotkud.

– Morat ćete ići jedno po jedno. Prvo Toni, jer je najmanji.

I lutak objesi kišobran o žicu, sjedne s Tonijem u kišobran, i oni se lijepo, kao žičarom, prevezoše do debele grane starog kestena.

– Ali to je još uvijek jako visoko – prošaptao je Toni.

– Polako se spusti do najniže grane – reče mu lutak. – A onda čekaj. Ja idem po ostale.

Naravno, Bumplarkin je bez muke hodao po koncu udice, čak i uzbrdo. Nije dugo potrajalo, a već su se i Fanka i Mario prevezli kišobranom do stabla.

Sad, svatko tko je ikad bolje pogledao stablo divljeg kestena, zna da i najniže njegove grane obično nisu dovoljno nisko da bi se s njih moglo skočiti. Djeca su zabrinuto pogledavala lutka.

– I to je lako, sasvim lako – mrmljao je on, više sebi nego njima. – Pitanje je samo hoće li kišobran izdržati...

Ništa nisu pitali. Bumplarkin je još malo razmišljao, a onda odlučno bacio udicu. Je li to bila ona ista, ili je imao dvije – ne znam. Čini se vjerojatnim da ih je imao i više nego dvije. Bilo kako bilo, ovu je udicu uspio dobaciti do klupe na Trgu.

– Sad morate svi troje u kišobran. Ili ćete lijepo skliznuti dolje, ili ćete pasti na stražnjice. U svakom slučaju, mislim da se nećete ozlijediti.

Djeca nisu bila baš oduševljena ovim načinom spuštanja, a Toni je, sjedajući u kišobran, počeo plakati. Fanika je jedina još imala volje upitati:

– Ali tko si ti, zapravo?

Kišobran je skliznuo niz žicu prije nego što je čula odgovor. Ili je odgovor stigao baš kad su padali na stražnjice?

Tako je lutkarska pustolovina uglavnom završila.

Djeca su te večeri zabrinutim roditeljima rekla da su bila daleko u šetnji pa s zato stigla tako kasno. Bili su vrlo dragi i poslušni i nitko se nije mogao dugo na njih ljutiti. Mario je čak prije spavanja uspio dobiti od tate jedan novčić. I, možete zamisliti iznenađenje gospodina Tomasa kad su se sljedećega jutra opet pojavila ona tri glasića sa svojim »Dobar dan, gospodine Tomas«. Nisu se htjeli penjati na treći kat. Pokazali su gospodinu Tomasu deset novčića i zamolili ga da im donese Gospođu s bebom. Donio ju je i zamotao u svileni papir bez ijedne riječi, a možete biti sigurni da su i Toni i Mario i Fanika bili prilično tihi i pristojni. Ovaj put izišli su iz »Dućana na tri kata« što su brže mogli.

Nisam spomenula kakav se prekrasan vidik širio s trećega kata dućana, no to zapravo i nije čudno. Djeci zatvorenoj među lutkama nije bilo do uživanja u krajoliku.

Dakle, s trećega kata dućana lijepo se vidi Trg; vide se, naravno, mnoge esperelske kuće, koje uglavnom nisu baš visoke, a vidi se i Rijeka.

Većina stanovnika Esperela misli da je Trg najvažnije mjesto u njihovom gradu. Ipak, ne misle svi jednako, nekima se Rijeka čini važnijom od Trga. Ona protječe kroz sam grad, nije jako široka i nema nikakvo posebno ime. No, ima mostove, tri mosta od kojih je jedan toliko širok da se na njemu svake godine priređuje veliki ljetni ples. Obično ples traje cijelu noć, no kako je to najkraća noć u godini, zapravo traje samo nekoliko sati.

Među onima koji osobito vole Rijeku, sigurno bi se našlo mnogo građana koji su uređivali šetalište na obali, pravili klupe i sadili bijele magnolije. I možda su se baš oni najviše zabrinuli

Kad je rijeka postala žuta

Osim mostova i šetališta, Rijeka ima malo pristanište za čamce, restoran na stupovima i svoje stalne ribiče. Zato su te ljetne nedjelje mnogi građani već ujutro primijetili neobično promjenu: umjesto prozirne plavosive, Rijeka je imala žutu boju.

Nitko to nije mogao objasniti. Neko dijete je reklo: »Možda je negdje u brdima padala žuta kiša«, no u to nitko nije povjerovao. Nitko se nije složio ni s onom staricom koja je tvrdila da je žuta rijeka jednako lijepa kao plavoprozirna, ako ne i ljepša. Ne, građanima Esperela nije se sviđala ova promjena.

Okupili su se na glavnom mostu i dogovarali se što da učine. Napokon odlučise poslati uzvodno nekoga tko će istražiti izvor tog žutila.

Ali koga da pošalju?

Najmudrijeg?

Najsnažnijeg?

Ne, oni su htjeli što prije svojoj Rijeci vratiti bistrinu. Poslat će najbržeg čovjeka u Esperelu. A najbrži je bio Brzi Martin, koji je svoj nadimak zaslužio time što je uspio oprčati čitav Esperel za manje od pola sata. Svi se, dakle, složiše: neka Martin pođe uzvodno i otkrije uzrok nemile pojave.

Martin je htio pojuriti odmah, bez pripreme, ali njegova žena, koja je također mogla vrlo brzo trčati, odjurila je kući i začas se vratila s naprtnjačom u kojoj su bila dva sendviča, boca soka i vreća za spavanje. Ona je, s pravom, mislila da brzina možda i neće biti najvažnija.

Potrčao je Brzi Martin uz Rijeku, trčao je i trčao, a onda je prestao trčati, jer se umorio. Rijeka je tekla uz rub Tamne šume, još uvijek žuta. Martin je put nastavio korakom, premda sve sporijim. Hodao je i kad se već spuštala večer...

Po noći je bilo previše mračno da bi mogao ići dalje. Zato je, misleći sa zahvalnošću na svoju ženu, sjeo pokraj nekog velikog stabla, izvadio iz naprtnjače sendviče i pojeo ih, popio sok, zatim razmotao vreću za spavanje. Smjestio se udobno koliko se dalo i ubrzo zaspao.

Ujutro je nastavio hodati. Nakon sat ili dva pronašao je gustožut potok koji se ulijevao u rijeku i bojio je. Sav sretan, uvjeren da je blizu rješenja zagonetke, Brzi je Martin pošao uz potok.

Udaljavao se od Rijeke, zalazio sve dublje u šumu. Napokon ugleda mali mlin čiji se kotač veselo okretao na potoku. Unatoč klopotanju kotača čuo je iz mlina i vrlo glasnu pjesmu. Onaj koji je u mlinu bučio i pjevao nije od tolike buke ni primijetio kad je Brzi Martin otvorio vrata i ušao.

– Što to radiš?! – upitao je raspjevanog čovječuljka u vrlo šarenoj odjeći koji je poskakivao oko mlinskog kamena.

– Meljem šafran – odgovori ovaj, kao da je to najobičniji posao na svijetu.

Doista, pokraj njega je bila velika košara puna suhih cvjetića šafrana, a čovječuljak je, neprestano skačući u ritmu pjesme, bacao pregršti tih cvjetića pod mlinski kamen.

– Ali, zašto melješ šafran? – čudio se Brzi Martin.

– Zato da bude žuto – odgovori čovječuljak. – Ja volim kad je žuto.

– E, ne može biti žuto! – naljutio se Martin. – Nama se ne sviđa kad je žuto, nikome se u gradu ne sviđa, osim staroj Adi, a i ona to govori samo zato da bi proturječila svima i svakome.

No, činilo se da čovječuljka uopće nije briga za Martinovu viku, činilo se da ga čak ni ne sluša.

– Obećaj da nećeš više to raditi, inače ću te izbatinati! – poviče Martin još glasnije. No uopće nije bio siguran da je moguće izbatinati tog mlinara.

– Dobro – odgovori hladnokrvno čovječuljak. – Neću više mljeti šafran.

Martin je bio zburjen. Nije znao što bi još rekao, zato bez riječi iznese košaru iz mlina i razbaca cvjetiće šafrana po travi među stablima. Bilo mu je pomalo žao i suhih cvjetića i čovječuljka, ali je znao što mu je dužnost i zašto je došao. Čovječuljak ga je, međutim, posve ravnodušno promatrao kroz prozorčić na mlinu.

Brzi Martin neodlučno pođe kući. Nekoliko puta još se osvrnuo prema mlinu, a onda ubrza korak. Zadovoljno je promatrao potok, sad ponovno bistar i proziran.

Bilo je već podne kad je stigao do mjesta gdje se potok ulijeva u Rijeku. Prilično se zagrijao od dugog hoda, te se odluči malo odmoriti. Laka srca zbog obavljenog posla, slatko je zadrijemao. Nije dugo spavao. A kad je ustao i htio potrčati prema Esperelu, primijeti da voda u potoku nije više onako lijepo prozirna. Sad je tekla mutna, crvenkastosmeđa. Brzi Martin potrči natrag k mlinu.

– Što sad radiš, nesretniče?! – povikao je na vratima mlina.

– Meljem ljuske crvenog luka – glasio je odgovor.

– Melješ?! Baš me zanima što ćeš ti još mljeti?!

– Ja mogu mljeti svašta – odgovorio je čovječuljak vrlo mirno. – Bljuštac i beladonu, bažul i gorku imelu...

– A ne! Ti si preopasan, dragi moj – prekine ga Martin. – I sad ideš sa mnom u grad!

– U grad? Dobro – složi se čovječuljak i upravo ta njegova poslušnost zbunjivala je Brzog Martina više od svega.

Nije znao kako bi svojega zarobljenika vodio do Esperela: teško mu je bilo da bude grub prema tako pitomom stvoru, a opet, ako ga pusti da slobodno hoda, čovječuljak bi mogao iskoristiti neki povoljan trenutak i pobjeći. Na koncu ga je uzeo za ruku pa su išli tako, kao dobri prijatelji ili kao braća.

Martinov nemir bio je bezrazložan: čudni mlinar nije namjeravao bježati.

Već je bila noć kad su on i Brzi Martin stigli na esperelski Trg, gdje ih je, unatoč tome što je bilo kasno, čekalo mnoštvo ljudi. Martin im je ukratko sve ispričao, no raspravu i odluku što će s čovječuljkom odgoditi za sutradan. Dotada su ga morali nekamo smjestiti, a kako se čovječuljak donekle upoznao jedino s Brzim Martinom, zaključili su da će mu najbolje biti kod njega. I tako je čovječuljak prespavao u kući Brzoga Martina, koji pak te noći nije ni oka sklopio jer se još uvijek bojao da će mu zarobljenik pobjeći.

Sutradan započne veliko vijećanje.

Čovječuljak je izgledao dobroćudno i pitomo, nisu ga mogli strpati u zatvor. U Esperelu, uostalom, nije ni bilo zatvora, morali bi ga odvesti u neki drugi grad. No nisu ga mogli ni pustiti na slobodu, jer bi se sigurno vratio u svoj mlin, a neke od biljaka koje je spome-
nuo nisu bile samo jarkih boja, nego i otrovne. Napokon se netko pametan dosjetio i upi-
tao samoga čovječuljka što bi volio raditi.

– Bojiti rijeku – odgovori ovaj.

– A kad bi bojio nešto drugo?

– Što?

– Recimo, kuće – reče onaj pametni građanin i zbog te se domišljatosti osjećao još pame-
tnijim. No od čovječuljka dođe zbunjujući odgovor:

– Ne volim bojiti stvari koje se ne miču.

Građani ga počеше nagovarati.

– Ako se kuće ne miču, miče se tvoja ruka s četkom.

– Miču se vrata i prozori!

– Miču se sjene kad sunce putuje!

– Miče se kanta ako iz nje pljusneš boju po zidu! – poviče neko dijete. – Joj, kako je to do-
bro!

– Čekajte! – reče čovječuljak podigavši ruku ne bi li zaustavio ovu kišu povika. – Čini mi
se da ne znam točno kako se boje kuće.

– Pokazat ćemo ti! To je lako! – zagrajaše građani i odjuriše u prodavaonicu u Proljetnoj
ulici. Vratili su se s kantama, i bojama, i četkama, i valjcima.

Čovječuljak je u tišini razgledavao te stvari i nije im se činio previše zadovoljnim. Zacije-
lo se sjećao svojih suhih cvjetića i veselog klopota mlinskog kotača...

– Dobro – reče napokon s uzdahom. – Bojit ću kuće. Ali pod jednim uvjetom.

– Kojim?! – upitaše građani.

– Hoću da mi sagradite mlin na Rijeci. Želim stanovati u mlinu i nigdje drugdje.

U prvi mah bili su neodlučni, a onda pristadoše. Obećali su mu mlin i već su htjeli poći
kućama, smatrajući raspravu završenom. Ali, čovječuljak još jednom podigne ruku.

– Ove boje možete baciti – rekao im je. – Svoje ću boje napraviti sam.

I pravio ih je, polako, od kamenčića i trava. A kako se pročelja kuća uglavnom ne jedu,
mogao se služiti svim biljkama što ih je poznao...

Građani Esperela nikad nisu požalili što je čovječuljak ostao među njima. Njihov grad, sa
svojim kućama u boji luka i u boji šafrana, svakim je danom sve ljepši.

Vratimo se sad na Trg. Već sam spomenula da je ne Trgu i Pekarnica. Bijelo oličenog pročelja, s debelim trbušastim dimnjakom uz bočni zid, uvijek otvorenih vrata. To je jedina pekarnica u Esperelu i u njoj svi građani ujutro kupuju kruh, pecivo i kolače. Malo i pričaju, razmjenjuju vijesti i šale. A pekar i pekarica, dvoje ljubaznih i veselih ljudi, imaju po cijele dane pune ruke posla. No, nije uvijek sve bilo tako jednostavno...

U Pekarnici su nekoć radila tri brata,

Tri pekara

Najstariji brat, Peregrin, mijesio je kruh, srednji brat, Petruška, mijesio je pecivo, a najmlađi, Pipo, kolače od dizanog tijesta. Braća su se dobro slagala i po cijele su dane složno radili da bi ujutro Trg zamirisao po svježem kruhu. Građani Esperela bili su vrlo zadovoljni svojom Pekarnicom i kamo god bi putovali, hvalili su esperelski kruh, pecivo i kolače.

I sve je bilo dobro dok jednoga dana Peregrin nije nestao. Petruška i Pipo tražili su ga posvuda.

– Da se nije sakrio iza vreća s brašnom?

– Nije.

– Da nije zaspao iza peći?

– Nije.

– Da se nije zavukao u praznu policu za kruh?

– Nije.

– Da ne čuči ispod tezge?

– Ne.

Nigdje ga nisu mogli naći. I kad su već treći put uzalud pretražili Pekarnicu, izišli su – od kuće do kuće, od ulice do ulice. I pitali su svakoga koga bi sreli:

– Jeste li vidjeli pekara Peregrina, našega dragog brata?

A Pekarnica je ostala prazna.

Ne nađoše braća Peregrina u gradu, pa krenuše dalje...

Već tri dana nije se dizao dim iz njihovog dimnjaka, već treće jutro ljudi su uzalud dolazili pred zatvorena vrata hladne Pekarnice. Trećega jutra skupili su se na Trgu, pa se počele dogovarati što da učine, koga da uzmu za pekara. No, ništa pametno nisu mogli dogovoriti, jer među njima nitko nije izučio pekarski zanat. Napokon netko reče:

– Ako želite, ja ću vam peći kruh dok se pekari ne vrate.

– Ako želimo?! – zagrajaše građani. – Naravno da želimo! Svi ćemo ti biti zahvalni.

Vrata Pekarnice nikad nisu bila zaključana, pa tako ni sad, te čovjek koji je htio peći kruh, uđe i odmah se prihvati posla. Njegovo je ime bilo Jan, a nekoć je bio ribar. Njegovi rijetki prijatelji znali su da mu je kuća puna mreža, harpuna i ostiju, a da na polici drži model jedrenjaka. Ali, nitko nije znao zašto je Jan napustio more i došao u Esperel. Živio je sam i nije volio mnogo govoriti.

Sljedećeg jutra građani dođoše po kruh. No, miris nije bio isti.

– Kao da dolazi s mora, taj miris... – svi su govorili, pomalo zbunjeno.

Pekarnica je bila jednako svijetla i topla kao kad su u njoj radila braća, a kruh je izgledao jednako dobro. No, kad su ga donijeli kućama, građani Esperela otkriše da ja taj kruh sasvim drukčiji od onoga na koji su navikli – mirisao je na morsku sol, a kad biste ga jeli morali biste pomisliti na pržene ribice. Ljudi su bili iznenađeni, no većinom ipak zadovoljni. A kad su već nekoliko dana jeli Janov kruh, počelo im se pričinjati da čuju more. Mnogi su sanjali da plove, a nekima se i budnima činilo da im se kuće ljuljaju na valovima...

Za to vrijeme Petruška i Pipo tražili su Peregrina. Prolazili su poljima i livadama, obilazili sela i imanja, posvuda pitajući za brata.

– Jeste li možda vidjeli pekara Peregrina, našega dragog brata? – pitali su i na nekom osamljenom imanju uz rub Tamne šume.

– Vidjeli smo nekog smiješnog pekara – odgovoriše djeca s imanja. – Imao je veliku bijelu kapu i s lovcima je otišao u šumu.

– Hvala, hvala! – povikaše braća i otrčaše prema šumi.

Tamna šuma, kako sam već rekla, nije bila velika, ni gusta, ni opasna. Petruška i Pipo lutali su cijeli dan među stablima, a u suton stigoše do nekog sela na drugoj strani šume. U selu bijaše krčma, pred krčmom lovački psi, a iz krčme se čula pjesma. Petruška i Pipo udoše i među lovcima koji su sjedili za dugačkim stolom i gostili se, odmah prepoznaše svojega brata, premda je bijelu pekarsku kapu zamijenio zelenim šeširom s perom.

– Brate, brate!! Što to znači?! Tražimo te već tjedan dana! Vрати se s nama u Pekarnicu.

– Ne! – odgovori Peregrin, prelijevajući umakom zečji hrbat. – U šumi je mnogo ljepše nego u Pekarnici.

– Ali, u šumu možeš opet doći, možeš dolaziti svake nedjelje. Budi razuman i pođi s nama.

– Neću – odgovori Peregrin, grickajući fazanovo krilo. – U šumi je mnogo ljepše. Bit ću šumar, a ponekad ću lovce pratiti u lov. Naravno, kad nije lovostaj.

Vidješe Petruška i Pipo da ga ne mogu nagovoriti i vratiše se žalosni u Esperel. Začudili su se kad su još izdaleka vidjeli da se iz dimnjaka njihove Pekarnice uzdiže dim. Otvoriše vrata i ugledaše Jana koji je baš prosijavao brašno.

– Dobra večer, pekari – reče im Jan. – Vratili ste se, dakle. A gdje vam je treći brat?

– On? Postao je šumar i neće više mijesiti tijesto – odgovori Petruška. – Ali, tko si ti, i zašto naša Pekarnica miriše po moru?

– Bit će da ste obojica prilično smeteni kad me niste ni pozdravili kako se pristoji – započe Jan, smiješeći se dobroćudno. Pekari se zbuniše.

– No, sad svejedno – nastavi stari ribar. – Meni je ime Jan i pekao sam kruh dok vas nije bilo, jer ga nitko drugi nije htio peći. A zašto Pekarnica miriše po moru... eh, na to je pitanje malo teže odgovoriti. Radije se prihvatite miješenja, jer sam ja star i prilično sam se umorio radeći vaš posao.

Petruška i Pipo zahvališe, a Jan ih pozdravi i ode kući.

U Pekarnici na Esperelskom trgu sad više nije bilo kolača od dizanog tijesta. Petruška je mijesio kruh, a Pipo pecivo. Građani su ipak bili sretni jer ih je prestalo mučiti neprestano talasanje i šumorenje mora. Vrijeme je prolazilo i stanovnici Esperela već su počeli zaboravljati najstarijeg brata, Peregrina, kad je jednoga dana nestao Petruška. Pipo je viknuo:

– Ne, to nije moguće, to ne smije biti!

I brzo se dao u potragu.

– Da se nije Petruška sakrio iza vreća s brašnom?

– Nije.

– Da nije zaspao iza velike peći?

– Nije.

– Da se nije zavukao u praznu policu za kruh?

– Nije.

– Da ne čuči iza tezge?

– Ne.

Nigdje ga nije mogao naći. Kad je tri puta pretražio Pekarnicu izišao je – od kuće do kuće, od ulice do ulice. I pitao je svakoga koga bi sreo:

– Jeste li vidjeli pekara Petrušku, mojega dragog brata?

A Pekarnica je ostala prazna...

Kad su građani ujutro našli Pekarnicu hladnu i napuštenu, odmah su se dosjetili što se dogodilo. Pošli su k Janu i zamolili ga da im opet peče kruh dok se netko od pekara ne vrati.

– Dobro – rekao je Jan. – Još ću jednom biti vaš pekar. Ali ja sam star i taj mi je posao težak. Ako se pekari za tjedan dana ne vrate, potražite nekog drugog da ih zamijeni.

Uskoro je Esperel ponovno mirisao po moru, njegovi su stanovnici hodali s mornarskim kapama na glavama, a pred vratima kuća mogla su se vidjeti vesla i poneko manje sidro...

Pipo je, pak, lutao poljima i livadama, obilazio sela i imanja i posvuda pitao za brata. Ljudi bi mu ponekad odgovorili:

– Vidjeli smo nekog čudnog pekara, otišao je u onom smjeru.

I tako je Pipo slijedio Petrušku, ali ga nije mogao sustići.

Napokon je dospio u veliki grad, mnogo veći od Esperela. Pipo je, hodajući gradom, bio posve zbunjen. »Ovdje ima toliko ulica, kuća i prolaza«, mislio je. »U tako velikom gradu sigurno ima i mnogo pekara... Nema smislila ni pitati za Petrušku.«

Lutao je gradom već cijeli dan, kad odjednom začuje viku.

– Vatra! Vatra! Pomozite!

S krova obližnje kuće dizali su se plamenovi i gust dim. Pipo je gledao požar i nije znao kako da pomogne. No, već se čulo zvono vatrogasnih kola, već su istrčali vatrogasci s vodom, a najbrži među njima već se penjao na krov susjedne kuće i gasio, gasio...

Požar je ubrzo ugašen i tad Pipo, zapanjen, u vatrogascu na krovu prepozna Petrušku.

– Brate! Brate! – poviče. – Što to znači? Tražim te već tjedan dana. Brzo se vrati sa mnom u Pekarnicu!

– Ne! – odgovori Petruška još uvijek sjedeći na krovu. – Neću više biti pekar. Mnogo je ljepše biti vatrogasac!

– Ali, brate, vatre imaš dovoljno i u Pekarnici. Budi razuman i pođi sa mnom.

– Neću – odgovori Petruška sišavši s krova i skidajući kacigu. – Žao mi je, Pipo, dosad sam svakoga dana u krušnoj peći palio vatru i to mi je dosadilo. Sada ću radije malo gasiti.

– Onda, zbogom – žalosno reče Pipo i krene natrag u Esperel.

Kad je stigao, bila je već noć. Nije se začudio dimu koji se vio iz dimnjaka njegove Pekarnice.

– Dobra večer, Jane – reče ulazeći. – Vidiš, vratio sam se sam.

– Drago mi je da te vidim, Pipo – odvрати Jan sa smiješkom. – Ako si došao sâm, ne znači da ćeš sâm i ostati.

– Hoćeš li ti ostati sa mnom? Ti možeš peći morski kruh, ja ću peći obični, i ovdje neće biti toliko pusto.

– Ne, Pipo, ne mogu ostati – odvрати Jan blago. – Star sam i teško mi je raditi. Doći ću te posjetiti ponekad. A ti nemoj biti previše žalostan i nemoj nestati.

– Dobro, Jane, dobro – reče Pipo. – Ja sigurno neću nestati. Uostalom, nema posla koji bi mi se činio ljepšim od pekarskog. No, hvala ti što si me još jednom zamijenio.

Oprostiše se, Pipo se prihvati posla i ubrzo je sve teklo po starome. Ne, ne baš sasvim po starome, jer u Pekarnici više nije bilo ni kolača ni peciva, nego samo kruh, no kruh je bio dobar i građani Esperela bili su sretni što ih više ne progoni more.

Pipo je, međutim, bio žalostan. Dani su prolazili i ljudi su već počeli zaboravljati da su u Pekarnici bila tri brata, no Pipo je još uvijek bio jednako žalostan.

Tako prođe proljeće, prođe i ljeto.

U jesen se dogodilo nešto prilično neuobičajeno: Esperel je dobio nekoliko novih stanovnika. Doselio se gospodin Kazimir sa svojom obitelji i otvorio knjižaru u Vijugavoj ulici. Njegova obitelj nije bila baš brojna: s njim su došle njegova žena Filomena i kći Kasja. Njima dvjema Esperel se isprva nije svidio. Činilo im se da je malen, njegove ulice suviše krivudave, kuće nekako smiješne. No, ubrzo su se bolje upoznale s njegovim dobroćudnim stanovnicima, počele svakoga jutra odlaziti na Trg, pozdravljati gospodina Tomasa (kod kojega su kupile jednu od one tri pozlaćene harfe) i kupovati kruh u Pekarnici.

Po kruh je svakoga jutra odlazila Kasja. Sviđala joj se svijetla i topla Pekarnica, a sviđao joj se i Pipo. Pipo se, pak, veselio svakom njezinom dolasku. Onda je Kasja počela ujutro kupovati premalo kruha da bi poslije podne morala ponovno u Pekarnicu. Tada bi se obično malo duže zadržala. Pipo je volio pričati s njom, pričao joj je o Pekarnici, o svojoj braći, o svom prijatelju Janu... Onda mu se njegova Pekarnica učini nekako previše skromnom. Dao je načiniti novi znak nad vratima, zamolio neko dijete da mu naslika zlatno sunce na zidu i počeo sam opet mijesiti i pecivo i kolače od dizanog tijesta. Kupci su

se smješkali, ne znajući da je sve to zbog Kasje. Napokon, jednoga zimskog jutra, Pipo reče:

– Najljepše bi bilo kad bi htjela zauvijek ostati sa mnom u Pekarnici.

– Ne bi bilo loše – nasmiješila se Kasja. – Ako je to ozbiljan poziv...

Poziv je bio ozbiljan. I tako su se Pipo i Kasja vjenčali, Pekarnica je zasjala novim sjajem, a stanovnici Esperela mogli su u miru uživati u mekanom kruhu, pecivu i kolačima.

U svakom gradu postoje poštari. Esperelu, koji nije velik, dovoljan je, međutim, samo jedan poštari. Poštari Maks stanuje na Trgu, u malom stanu iznad Pošte i svakoga jutra biciklom obiđe čitav grad. Maks se voli voziti biciklom, voli pjevati subotom navečer s prijateljima i voli jesti tortu s jagodama, ali ne voli putovati. Zato i nije čudno što mu se dogodila samo jedan prava

Poštarska pustolovina

Jednog je subotnjeg jutra poštar Maks, raznoseći poštu, stigao i do kuće malog Zlatka. Upravo je ubacivao neko pismo u sandučić, kad Zlatko iziđe iz kuće. Pogledao je poštara nekakvim molećivim pogledom i neodlučno promrmljao:

– Dobar dan!

– Što ti je, Zlatko? – upita poštar koji je bio dobar prijatelj dječakove obitelji. – Zašto se tako čudno držiš?

– Htio bih te nešto zamoliti. Jako je važno.

– No, dobro, samo reci. Znaš da ću za tebe učiniti sve što mogu.

– Bi li htio... ma ne.

– Ma, hajde – hrabrio ga je poštar. – Reci mi, što je?

– Bi li htio odnijeti paket mom prijatelju Ivanu? Molim te.

– Kakvo smiješno pitanje! Zašto da ga ne odnesem? Ivanu iz Duge ulice, zar ne?

– Zapravo, ne, ne Ivanu iz Duge ulice – oklijevajući odgovori Zlatko. – Mojemu prijatelju Ivanu iz Valungrada na Moru.

– Čekaj! Kako to misliš? – uzviknu poštar. – Pa ja ne mogu otići iz Esperela. Tko bi raznosio poštu dok mene nema?! I... ja ne volim putovati.

– Ali to uopće nije dalek put – počne ga Zlatko nagovarati. – Ako kreneš danas popodne, možeš se vratiti već sutra ujutro. A sutra je nedjelja i ne moraš raznositi pisma.

– Ali... zašto?! – čudio se poštar. – Zašto jednostavno ne pošalješ paket poštom?

– Zašto, zašto...? Zato što je Ivan bolestan. Zapravo, nije baš bolestan nego je slomio nogu, i mora sjediti kod kuće, i dosadno mu je i žalosno. Htio bih mu poslati svoje staklene životinje, znam da mu se jako sviđaju, znaš one koje mi je Janko napravio. I poslao bih mu jednu slagalicu. I mamine najbolje kolače. Kolači bi se na putu zgnječili, a staklene životinje mogle bi se razbiti... Ja bih najradije sve to sam odnio Ivanu, ali mama me ne bi pustila – završio je Zlatko turobno.

Poštar Maks bio je čovjek meka srca. Pokušavao se još malo opirati, objašnjavajući Zlatku da u esperelskoj pošti svi jako paze na pošiljke. «Da, ali staklene životinje...» ponavljao je dječak. Onda se poštar odjednom nasmiješio i rekao:

– Uostalom, zašto ne?

Dječakovo je lice zasjalo, a poštaru se u tom trenu činilo da je odlazak do Valungrada zbilja sitnica. Uzeo je osjetljivi paket i, čim je razdijelio preostale pošiljke, krenuo na put.

Valungrad na Moru zaista nije daleko. »Možda se uspijem vratiti još večeras«, mislio je poštar sjedajući u kočiju koja ga je trebala odvesti do cilja, «pa to je samo dva sata vožnje, možda malo više ili malo manje». No, vožnja je trajala mnogo kraće; kočija se odjednom zatresla i naglo skrenula s puta – otpao joj je jedan kotač.

– Pa to je kao ukleto! – vikao je kočijaš. – Opet isti kotač, prije deset dana sam ga popravio!

– Mogu li pomoći? – upitao je ljubazni poštar izišavši iz kočije.

– Nažalost, ne – odvrati kočijaš. – Ovo je težak kvar. Sreća da nam se nesreća dogodila baš ovdje.

– Zašto? – upita poštar.

Kočijaševo se lice naglo razvedravalo.

– U onoj plavoj kući je gostionica. Tamo ćemo nešto pojesti, malo se odmoriti, onda ćemo popraviti kola, a sutra krećemo dalje.

– Ali ja se sutra moram vratiti u Esperel!

– Žao mi je. S ovakvim kolima danas ne mogu dalje.

Maksu nije preostalo drugo nego da krene pješice u nadi da će naići neka kola i povesti ga bar dio puta. No, nije imao sreće. Toga dana cesta je bila pusta. Napokon sustigne nekog čovjeka s magarcem.

– Ideš li u Valungrad? – upita poštar.

– Idem, idem – odvrati čovjek. – Nosio sam lavandu ljudima u Jabukovu, to su ti one kuće tamo – i on pokaže bijeli zaselak među dudovima – pa se sad vraćam.

– I ja idem do Valungrada – reče Maks – i htio bih te zamoliti da mi posudiš magarca. Moram još danas odnijeti ovaj paket, a već sam jako umoran. Ostavit ću ti ga gdje želiš.

– Uzmi ga – odvrati čovjek. – Iako sumnjam da će ti mnogo pomoći, svojeglav je. A i ne ide baš brzo.

– Mnogo ti hvala – reče poštar i zajaše magarca. Kao da želi osporiti riječi svojega gospodara, magarac potrči putem.

No, ubrzo se pokazalo da Maks ni s magarcem neće imati sreće. Taj je ubrzo stao i više se nije htio maknuti. Siroti ga je Maks morao nagovarati, grditi, vući za uši i rep ne bi li krenuo. Spasila ga je neka djevojčica koja je onuda naišla. Izvukla je iz džepa nekoliko kockica šećera, pružila ih poštaru i rekla da je magarcu šećer draži nego grdnje i natezanje. U prvi mah činilo se da šećer pomaže. No, tih je kockica bilo malo, a magarac se često zastavljao. Napokon – a bio je već sumrak – magarac stade i ne htjede se uopće više maknuti s mjesta. Poštar ga bijesan ostavi nasred puta i pođe dalje pješice...

Kasno navečer stigao je u Valunrad i nije znao što bi učinio ni kamo bi krenuo. U to doba nije više htio ići Ivanovoj kući. U Valungradu nije imao prijatelja, nije znao ni za kakvo svratište. Lutao je praznim ulicama kad se otvoriše jedna vrata i pred njega istrči neobična žena u vatreno crvenoj haljini.

– Flamingo! – uzviknula je.

– Molim? – promućao zbunjeno poštar.

– Ah, oprost, zabunila sam se – reče Crvena Žena. – Mislila sam da stiže prijatelj kojega očekujem. – A tko si ti?

– Ja sam poštar iz Esperela – odgovori Maks. – I jako sam umoran. Možeš li mi reći gdje da nađem neko svratište?

– Možeš prespavati u mojoj kući – rekla je Crvena Žena i nasmiješila se.

Poštar Maks, još uvijek zbunjen, pošao je za njom u kuću. Prošli su kroz predvorje i našli se u neobičnoj dvorani koja je u sredini imala otvoreno ognjište. Na ognjištu je bio kotao, a iz kotla se dizala gusta para. Poštar zastane.

– Kakav čudan miris! Što to kuhaš?

– Šišmiševo krilo, gušterov rep, zmijinu lanjsku kožu – nabrajala je Crvena Žena, a onda se nasmijala prestrašenom izrazu Maksova lica.

– Pravim čarobni napitak – rekla je. – Tko ga popije, može letjeti.

– Zar zbilja?! – čudio se poštar. – Takav bi napitak meni bio vrlo koristan, mogao bih letjeti raznoseći poštu, mogao bih sutra odletjeti natrag u Esperel! Hoćeš li mi dati da kušam kad bude gotov?

– Znaš, dugo se nisam bavila ovim poslom – reče ona, kolebajući se. – Ne znam hoće li napitak biti dobar. Mislila sam da će mi Flamingo pomoći, ali on nije došao.

– Ja bih ipak kušao – reče poštar Maks, koji se kasnije i sam čudio toj svojoj smjelosti.

– Dobro. Sutra, kad se probudiš, dobit ćeš čašu napitka. Ali nemoj reći da te nisam upozorila.

Poštar je spavao u jednoj od praznih soba, na gomili starih pokrivača, i bilo mu je dobro. Čim se probudio, potražio je Crvenu Ženu i upitao za napitak. Ona mu pruži čašu, on je iskapi... ali krila mu nisu narasla. Dogodilo se nešto drugo: umjesto da postane leteći, postao je NEVIDLJIVI poštar!

Crvena Žena pljesnula je rukama i kliknula:

– Jao! Pogrešan recept! Postao si nevidljiv!

– Oh, što ću sad?! – vikao je Maks. – Što ću sad?

– Žao mi je – rekla je Crvena Žena. – Zbilja mi je žao. Skuhat ću ti novi čarobni napitak, ali to mogu samo noću. To jest, kad nađem recept za protuotrov...

I već je počela listati golemu knjigu koja je stajala na vlastitom stalku pokraj prozora.

– Joj, joj, joj, joj – cvilio je poštar. – A Zlatkov paket? A pošiljke u Esperelu! Ja sutra rano ujutro moram preuzeti pisma i pakete!

Crvena Žena se ispričavala, podsjećala ga da je sam odlučio ispiti napitak unatoč njezinu upozorenju, i pokušavala ga utješiti. Napokon Maks odluči odnijeti paket Ivanu, makar i nevidljiv, pa se zatim, makar i nevidljiv, vratiti kući.

Krenuo je Valungradom koji je u jutarnjoj svjetlosti djelovao mnogo ljubaznije, našao Ivanovu kuću i pozvonio. Vrata je otvorila Ivanova mama. Maks je pristojno rekao: »Dobar dan«, a ona se toliko prestrašila kad je čula glas i vidjela samo paket koji je lebdio u zraku, da je zalupila vratima, pred nosom nevidljivom poštaru. Zatim je otrčala u kuhinju i popila čašu hladne vode, nadajući se da će joj se od toga razbistriti u glavi.

Maks je nasumce koračao kroz grad. Nije mogao predati paket, nije se mogao vratiti u Esperel, bezvoljno je lutao pustim ulicama čekajući večer i mičući se s puta vidljivim ljudima. Srećom, stanovnici Valungrada u to su doba uglavnom uživali u nedjeljnom ručku pa vani nije bilo gotovo nikoga.

Bilo je rano popodne, kad je Maks tako tumarajući stigao do obale. Odšetao je do svjetionika na kraju mola; tu je sjeo, odložio svoj paket i pokušavao smisliti nešto utješno. Sunce se pojavilo iza oblaka, a s njim i prvi popodneveni šetači. Zadubljen u misli, Maks nije ni primijetio kad je do svjetionika dotrčala neka malena djevojčica. Nije primijetio ni da se djevojčica naginje preko ruba mola, pokušavajući vidjeti neke školjke koje su se prilijepile uz kamen. Još malo, još malo, mislila je, a onda se začulo: pljus!!!

Maks skoči na noge. Odmah mu je bilo jasno što se dogodilo pa bez mnogo razmišljanja skoči za djevojčicom u hladno more. U sljedećem trenu držao ju je oko pasa i plivao s njom prema ljestvama. Već su dotrčali i njezini roditelji, pružali ruke i djetetu i poštaru, te ih izvukli iz vode. I odmah su počeli zahvaljivati Maksu. Grlili su ga i rukovali se s njim – i on odjednom shvati da više nije nevidljiv!

Sav sretan uzme opet paket i pojuri Ivanovoj kući. Sad ga je Ivanova mama pustila unutra, a mali se bolesnik jako razveselio Zlatkovoju pošiljci. Odmah je svom prijatelju napisao kratko pismo ...

Poštaru se žurilo natrag u Esperel. No, ipak je potražio kuću Crvene Žene. Htio joj je reći da više nije nevidljiv i da mu je more pomoglo. Ali kuću više nije mogao naći. Zato je ubrzo našao kočiju koja je išla u njegovom smjeru. Nijedan kotač nije joj otpao putem...

U ponedjeljak ujutro pospani je poštar dijelio pisma kao svakoga jutra. Kad je stigao do Zlatkove kuće, dječak ga je već čekao pred vratima.

– Dobro jutro! – rekao je.

– Dobro jutro, Zlatko. Odnio sam tvoj paket i imam za tebe pismo od Ivana.

– Mnogo ti hvala.

– A da samo znaš što sam doživio na putu! – tiše reče Maks.

– Ispričaj mi, molim te – rekao je Zlatko, no poštar se samo zagonetno smješкао i rekao:

– Sad nemam vremena, ali dođi predvečer na Trg. Častit ću te sladoledom pa ćeš čuti kako je bilo...

Mi već sve znamo, pa ne moramo slušati što poštar Maks priča Zlatku.

Idemo dalje?

Dućan na tri kata, Pekarnica, Pošta... Pokraj Pošte je drvored. Tu se odvaja Strma ulica, ona vodi prema Zamku.

Da skrenemo prema Zamku?

Ne, to još nije na redu. Prijeći ćemo Strmu ulici i pred nama je

Prodavaonica šešira

Kroz staklo njezina izloga možete vidjeti tetu Jelicu, okruženu šeširima svih vrsta i boja. Ona ih prodaje, a kad nema kupaca, sjedi u naslonjaču između najvećeg stalka za šešire i zrcala, i čita, uvijek istu zelenu knjigu. U kutu prodavaonice vidjet ćete vrata, obično poluotvorena – iza njih je radionica. Tu majstor Zvonko po čitave dane pravi šešire sa svojim pomoćnicima. Ili ih je bolje zvati đacima? Jer, kod radionica majstora Zvonka je i svojevrsna škola: tu uče oni koji će jednoga dana također biti majstori za šešire. Ili majstoriće. Ti su đaci tetu Jelicu prozvali tetom Jelicom, pa je i svi drugi ljudi tako zovu. Premda ona nije nikakva teta, nego je majstorova žena. Ona i majstor nemaju djece ni nećaka, ali zato imaju pomoćnike koji su uvijek mladi i veseli.

U podne teta Jelica zatvara trgovinu i kuha ručak u kuhinji iznad radionice. Kad je objed na stolu, ona javi zvoncem, a majstor i pomoćnici dojure u kuhinju. No, jedu polako, i uz objed razgovaraju. Popodne se vraćaju na posao – teta Jelica u prodavaonicu, ostali u radionicu. I tako svakoga dana.

No, jedne srijede poslije objeda najmanji pomoćnik upita:

– Majstore, znaš li ti kakvu priču?

– Naravno – odgovori majstor i ispriča im kratku priču o starome mačku Fricku kojega su triput u vreći bacali u rijeku, a on se uvijek uspio spasiti.

To se pomoćnicima jako svidjelo.

U četvrtak su opet zamolili majstora da im ispriča neku priču. Sad im je ispričao malo dužu pripovijest o mačku Florijanu, moreplovcu, koji je brodom obišao cijeli svijet i bio čak u lovu na kitove...

Malo-pomalo u kući majstora Zvonka pričanje priča iza objeda postalo je uobičajeno. Priče su postajale sve duže, a popodnevni rad sve kraći. Teta Jelica je u početku također uživala u pričama, no kad se pričanje protegnulo na cijela poslijepodneva, počela je tiho prigovarati majstoru:

– Svaka čast pričama, ali popodne više gotovo ništa ne radite! Znaš, šešira u prodavaonici ima manje nego ranije.

A majstor je dobroćudno odgovarao:

– Radimo dovoljno ujutro. I što će ljudima toliki šeširi?

Teta Jelica je nastojala sebe uvjeriti da je majstor u pravu, nastojala je također ne prigovarati, no prijašnja bezbrižnost nije joj se vratila. Jesen je odmicala, dani su bili sve kraći. A jednoga maglenog i kišnog dana kad je na gradskom tornju odbilo podne, onaj najmanji pomoćnik reče:

– Majstore, pogledaj samo ovu kišu i maglu. Danas je tako mračno i sumorno. Ispričaj nam nešto prije objeda, da se malo razveselimo, hoćeš li?

Majstor je pogledao kroz prozor, zatim se okrenuo okruglom licu malog pomoćnika i rekao:

– Dobro, pričat ću vam o tri mačića koji su živjeli kod našega staklara Tonka...

Cijele zime, koja je bila vrlo oblačna i sumorna, majstor je uz pucketavu vatru pričao i pričao. Pomoćnici su uživali, šešira je bilo sve manje, a teta Jelica je sve češće umjesto u zelenu knjigu zabrinuto gledala pred sebe. Na koncu uopće više nisu radili. Trgovina se polako praznila i jednoga dana u njoj su ostala samo dva šešira: jedan sjajan crn cilindar i neki mali šešir, napravljen zabunom, premalen i za kakvo dijete. Teta Jelica je tužno stajala uz prozor i mislila kako više nitko neće ući kroz staklena vrata njezine prodavaonice.

No, ipak je još netko ušao. Krajem zime u Esperel je stigao cirkus, a već sljedećeg dana u prodavaonicu je svratio slavni cirkuski mađioničar.

– Kakav krasan cilindar! Upravo ono što mi treba! – rekao je mađioničar i odmah iz cilindra izvukao zeca.

– Uzmite ga samo – tužno odvrati Jelica koju čak ni zec nije uspio razveseliti. – Sad sigurno više ništa neću prodati.

– Ali, što se događa, zašto vam je prodavaonica tako prazna?

– Ah, gospodine! Moj majstor više ništa ne radi, po čitave dane priča pomoćnicima priče.

– Priče? Pa o čemu im može toliko pričati?

– Ne biste vjerovali! Najčešće pričaju o mačkama.

– Mačke su vrlo zanimljiva tema, gospođo – reče mađioničar živahno. – I sâm imam glasovitog mačka, možda ste čuli za njega, ime mu je Baltazar. On je moj najbolji pomoćnik. Baš jučer je...

– Ne! Ne! Ne! – poviče teta Jelica. – Ne želim slušati ništa ni o kakvim mačkama! Uzmite svoj šešir i idite!

Bila je na rubu suza. Mađioničar ju je ljubazno pozdravio, pokušao dodati još nešto utješno, nešto kao »bit će bolje, vidjet ćete«, i otišao. Kad je zatvorio za sobom vrata, teta Jelica je gorko zaplakala. Uvečer je još jednom pokušala urazumiti majstora, nagovoriti ga da počne opet raditi, no on je govorio uvijek isto:

– Ništa ti ne brini, sve će biti u redu. Vidiš kako nam je dobro: vatrica nas grije, večeru smo pojeli...

Cijele noći nije mogla zaspati.

Idućeg jutra kroz poluotvorena vrata prodavaonice ušao je mačak. To nije bio kakav god mačak, već upravo Baltazar, cirkuska zvijezda, veći i ljepši od svih mačaka u gradu. Teta Jelica, koja je upravo mela prodavaonicu, viknula je »Šic!«, no Baltazar se na to nije osvrnuo. Zamahnula je metlom, kad se na stražnjim vratima, onima koja vode u radionicu, pojavio majstor.

– Oho, evo jednog zanimljivog gosta – rekao je. – Što tebi treba, macane, možda šešir?

I majstor Zvonko stavi mačku na glavu onaj maleni šešir koji nitko nije htio. Baltazar je zadovoljno frknuo, ogledao se u velikom zrcalu koje je srećom, sezalo sve do poda, otmjeno mahnuo repom i izišao iz prodavaonice.

– Sjajno! – viknuo je majstor. – Sad znam što ćemo raditi! Pravit ćemo šešire za mačke!

Vratio se u radionicu i rekao pomoćnicima:

– Dragi moji, dosta smo ljenčarili. Sad ćemo se prihvatiti posla!

Pomoćnici su začuđeno gledali.

– Da! – nastavi majstor. – Priče su se ionako već prilično istrošile. Sad ćemo praviti šešire za mačke, a oni će biti mnogo zanimljiviji nego šeširi za ljude. Na mačje šešire smijete staviti sve što vam padne na pamet.

Mali pomoćnici već su se počeli smješkati.

– A dok radimo – dodao je još majstor – dok radimo tako zanimljiv posao, možda uspijemo izmisliti i neku novu priču, hm?

I svi su veselo dali na posao.

Otkad je cirkus stigao u Esperelu, mačak Baltazar bio je najugledniji mačak u gradu. Kad se na ulici pojavio sa šeširom, sve esperelske mačke poželjele su imati šešire. Već istoga dana, u rano popodne, dvije su se zgodne mace pojavile u prodavaonici – majstor je rekao teti Jelici da ostavi otvorena vrata – i počele mijaukati. Odmah je dotrčao najmanji pomoćnik s dva tek dovršena šešira: jedan je na obodu imao nacrtan vlak, po drugome su bili nalijepljeni leptiri od šarenih tkanina. Mace su bile vrlo zadovoljne.

Sljedećeg jutra majstor je pred prodavaonicu stavio ljestve, popeo se na njih s kantom boje i debelim kistom, te na stari natpis PRODAVAONICA ŠEŠIRA dopisao crvenim slovima ZA MAČKE.

Posla je bilo mnogo, jer mačke troše šešire mnogo brže nego ljudi. Mali pomoćnici uživali su izmišljajući nove oblike, pokušavajući nacrtati majstorove priče na obodima, lijepeći sjajne papire i vrpce. A teta Jelica je odjednom prestala plakati, prestala se žaliti na majstora. Strpljivo čeka dan kad će se majstor prihvatiti pravog posla. A taj dan će doći, prije ili kasnije. Jer, vi znate, i ja znam: mačke, čak ni u Esperelu, nemaju novaca.

Tko god je pažljivo čitao priču o šeširima, sjetiti će se da je majstor pripovijedao o mačićima svojega susjeda i prijatelja staklara. No, o tom se staklaru i njegovoj obitelji može još ponešto ispričati. Pa, hajdemo k njima! Izidemo iz prodavaonice šešira, učinimo nekoliko koraka – i evo nas pred izlogom u kojemu sve svjetluca od obojenog stakla.

Osim po tom izlogu, staklareva je kuća po svemu slična kući majstora Zvonka: sprijeda je prodavaonica, straga radionica, a na katu stan u kojemu živi staklar sa svojom obitelji. I reklo bi se da ti ljudi – staklar Tonko, njegova žena Lucija i njihovi sinovi, blizanci Janko i Danko – žive mirnim i nimalo pustolovnim životom. No, jednom se i kod njih počelo događati nešto neobično i svi su se pitali

Tko krade zelene boce

Počnimo ispočetka. I majstor Tonko i njegova žena Lucija su staklari i vjerovali su da je staklarski posao najljepši na svijetu. Također su, logično, željeli da se i njihova djeca bave tim najljepšim poslom i jednoga dana preuzmu obiteljsku radionicu. Začudo, blizanci nisu imali ništa protiv. Dakle, kad su Janko i Danko poodrasli, i kad su ih roditelji naučili svemu što su znali – a budući da su ih počeli podučavati čim su prohodali, nisu još bili jako odrasli – poslaše ih u veliki grad, poznat po čudesnim zrcalima i tankim čašama, da još bolje izuče svoj posao.

Kad su se vratili kući, pokazalo se kakvi su majstori postali: Danko je odmah napravio veliko novo staklo za izlog u kojemu se sad sunčevo svjetlo prelamalo u svim bojama, a Janko je u izlogu poredao nove čaše i boce svih veličina i oblika. Novi prozorčić na ulaznim vratima bio je od obojenog stakla, a kad bi netko predvečer došao u radionicu, dočekala bi ga svjetlost neobičnih šarenih svjetiljki. Ubrzo su svi u Esperelu znali da su se blizanci vratili i da se kod njih može naći čudnih staklenih igračaka i zrcala toliko sjajnih da se u njima odrazi zadržavaju dulje nego u običnim zrcalima.

I sve je bilo dobro dok jednoga jutra Janko nije primijetio da su nestale tri zelene boce koje je napravio dan ranije.

- Jesi li ti možda uzeo zelene boce s police? – upitao je Danka.
- Koje boce? Uopće se ne sjećam da smo na polici imali neke boce.
- Jučer sam ih napravio, tu su bile, na trećoj odozgo, a sad ih nema.
- Brate dragi, ja ih nisam uzeo. Što će mi zelene boce? Da ih nisi samo sanjao?
- Nikad u životu nisam sanjao boce! – rekao je Janko. I potražio tatu, majstora Tonka. Našao ga je na Trgu, gdje razgovara sa susjedima. Ne baš sasvim uljudno, Janko prekine njihov razgovor:
- Tata, jesu li tebi jučer trebale kakve boce?
- Boce?
- Da, nestale su mi tri zelene boce s police! – U Jankovom glasu već se osjećala ljutnja.
- Ali, Janko, možda ih je netko razbio, to se lako dogodi. A krivac obično ne voli priznati. Najbolje će biti da napraviš nove.

Ovo je objašnjenje zvučalo razumno. Janko je napravio nove boce i složio ih na policu, no sljedećega dana i one su nestale. »Nikoga više neću ništa pitati«, odlučio je Janko nakon još jedne neuspjele istrage, »sam ću uhvatiti tog lopova.«

Sutradan je još jednom napravio tri zelene boce i pazio na njih sve do večeri, a navečer je ostao posljednji u radionici, ugasio sva svjetla, sakrio se ispod velikog stola i čekao.

Slušao je kako otkucavaju satovi: gradski na tornju i zidni u sobi; pričao je samome sebi neku dugačku priču; možda bi se i razbudio da je smio zapjevati, no onaj tko čeka lopova, mora biti tih. I tako je ubrzo zaspao.

Ujutro ga je Danko našao usnulog pod stolom.

– Janko! Što radiš ovdje?

– Molim?! – skočio je Janko. – Ah, slučajno sam sinoć ovdje zadrijemao... Znaš, mislio sam, kad bi, recimo, došli gosti, pa ne bi bilo mjesta, možda bih morao spavati u radionici.

– Ne pričaj gluposti! Radije se javi mami, tražili smo te po cijeloj kući.

Janko nije ništa odgovorio. Pogledao je policu na kojoj je bio ostavio boce: boca više nije bilo.

Od spavanja pod stolom Janka su boljela leđa i bio je zlovoljan. No nije htio odustati. Nekoliko dana kasnije napravio je nove zelene boce. Bio je prilično siguran da ih nitko neće uzeti po danu i samo bi povremeno bacio pogled na njih. I zaista, cijeli dan stajale su na svojem mjestu. A navečer – ali, najprije treba još reći da se ovaj put Janko bolje pripremio za bdijenje: spavao je popodne, a zatim je krišom popio cijeli lončić kave. Spreman da izdrži budan i čitavu noć, opet se sakrio pod stolom.

Vrijeme je teklo sporo. Janko je ponavljao sto pravila staklarskog zanata, no umjesto da ga razbudi, to ga je uspavljivalo. O ponoći je čvrsto spavao, unatoč svim popodnevnim mjerama protiv pospanosti, ali se trgnuo iz sna kad je radionicom projurio neki miš.

– Koliko li je sati? – mrmljao je trljajući oči. – Možda će skoro i jutro... Možda lopovi neće doći... Možda uopće nema nikakvih lopova i za sve postoji neko jednostavno i razumno objašnjenje...

Tako je razmišljao kad se vrata radionice polako otvoriše. Janko je, pod Mjesečevim svjetlom što je dopiralo kroz izlog, mogao vidjeti malen lik u dugačkom plaštu kako prilazi policama i traži.

– Tri, opet samo tri – čuo se razočaran glas. – Ipak, bolje tri nego ništa.

Nepoznati je stavio boce pod plašt i krenuo prema vratima. Sad ga je Mjesec obasjao sprijeda i Janko ga je mogao bolje vidjeti. Ne, to nije bilo nikakvo dijete, kao što se u prvi mah možda moglo pomisliti. Bio je to čovječuljak, s brkovima i visokom krznenom kapom, čovječuljak kakvog Janko još nikad nije vidio.

Neobični je lopov imao i neobične cipele u kojima se činilo kao da klizi. On iziđe iz radionice, a Janko oprezno krenu za njim.

Našao se na ulici upravo na vrijeme da vidi rub čovječuljkova plašta kako zamiče za uglom. Čovječuljak je išao brzo i nekako čudno: okretao se i vraćao istom ulicom, ulazio u neke kuće samo zato da bi u trenu opet izišao, skretao pa se zaobilaznim putem vraćao na mjesta na kojima je već bio... Janko ga je ipak uporno slijedio, i šuljao se za njim toliko vješto da ga čovječuljak nijednom nije primijetio. Onda čovječuljak naglo zamakne za nekim velikim drvenim vratima. Vrata se zatvoriše, brava škljocnu, a Janko ostane na ulici. Na vratima nije bilo kvake, pokraj njih nikakvog zvona ni imena. Janku nije preostalo ništa drugo nego da se vrati kući. I počne sve ispočetka.

Dva dana se odmarao, nije proizvodio zelene boce, a u radionici ništa nije nestajalo. Trećega dana sve se ponovilo na sličan način: Janko je čekao, lopov se pojavio malo ranije nego prošli put, opet su išli gradom na isti neobičan način. No, sad je Janko uspio zaustaviti ona vrata prije nego su se zatvorila i provući se kroz njih neprimijećen.

Našao se u mračnom hodniku. Nije vidio ni čuo čovječuljka, ali je išao dalje, misleći da svaki hodnik nekamo vodi, pa tako i ovaj. Začuje kako se otvaraju vrata na drugom kraju hodnika i vidje u slabašnom svjetlu kako čovječuljak zamiče za tim vratima. Srećom, čovječuljku se žurilo pa su vrata ostala odškrinuta. Janko oprezno zaviri. Pred njim je bio neobičan prizor.

U prostoriji punoj polica na kojima su stajale zelene boce, bilo je nekoliko čovječuljaka, vrlo sličnih njegovom poznaniku lopovu.

– Opet samo tri? – čuo se glas, kad je lopov pokazao boce.

– Bolje tri nego ništa, sjeti se kako je bilo prošlih dana.

– Nije mi jasno zašto ti staklari nikad ne naprave više od tri boce – zagunđa neki dublji glas.

– Hrin, prebroji!

Čovječuljak koji je ukrao boce počne brojiti.

– Nedostaju nam... još dvadeset četiri boce. Čekajte, još ću jednom izračunati... Da, dvadeset četiri.

– Onda možemo na spavanje...

Janko nije dalje slušao. Kad je čuo da idu spavati, tiho se vratio hodnikom, napipao kvaku na velikim vratima i otišao kući. »Što li će se dogoditi kad napravim još dvadeset četiri boce?« pitao se.

Sutradan ujutro više nije bio siguran da želi napraviti sve te boce, no znatiželja mu nije dala mira. Ipak, nije ih htio napraviti sve odjednom. Svakoga dana napravio bi dvije ili tri, gledao kako nestaju i zapisivao u bilježnicu koliko su ih čovječuljci već odnijeli.

Napokon su došle na red i posljednje tri, i Janko se još jednom spremio za večernje čekanje. Te večeri nije mu bilo nimalo teško ostati budnim: uzbuđeno je čekao što će se dogoditi. Čovječuljak se pojavio ranije nego obično, veselo zgrabio boce i pojurio kroz grad bez uobičajenog vrludanja. Začas su stigli do velikih vrata, prošli kroz hodnik i...

– Evo ih! – zadihano reče čovječuljak; Janko se sjećao da je njegovo ime Hrin. – Posljednje tri boce!

– Napokon! Posljednje tri! – zagrajaše ostali. – Svijeće! Brzo daj svijeće!

Janko je kroz odškrinuta vrata promatrao kako stavljaju svijeće u zelene boce. Zatim ih počеше paliti dugačkim šibicama. Prostoriju je obasjavala sve jača treperava zelena svjetlost. Kad su sve svijeće bile upaljene, čovječuljci iz nekog kuta dovukoše veliki plavi lonac. »Što će im lonac?«, pomisli Janko, ali onda primijeti da je taj lonac pun zemlje.

– Hral, donesi kutiju! – čuo se zapovjedni glas.

Čovječuljak sa sijedom bradom donese odnekud crnu lakiranu kutijicu, izvadi iz nje neke sjemenke i posadi ih u zemlju. Zatim svi čovječuljci posjedaše oko lonca. Sjedili su i sjedili, vrlo mirni, a Janka su već počele boljeti noge od stajanja pokraj vrata. Onda se u loncu

pojavi zeleni izdanak. Vrlo je brzo rastao i uskoro se pretvorio u stabalce čije su se grane širile i naočigled postajale sve veće. Čovječuljci su i dalje nepomično sjedili. Na granama počеше rasti plodovi, isprva sitni, zeleni i tvrdi, no ubrzo veliki, narančasti i sočni. Čovječuljci su ih zadržljivo promatrali.

– Sedam, ima ih točno sedam!

– Sedam je naš broj!

– Hvor, i Hral, i Hveb, i Hrus, i Hlon, i Hvan, i Hrin!

– Sad, sad, sad!

Ubrali su svaki po jedan plod i posjedavši opet oko stabalca, počeli ih polako jesti.

»Što znači sve ovo?« pitao se Janko. »Možda ipak sanjam ...«

Dok su čovječuljci jeli, svjetlost je blijedjela, od zelene postajala bijela. Kad su završili, sve su boce izgubile boju, a stabalce je uvenulo. Čovječuljci ustadoše, a Janko primijeti da su narasli!

– Ho! Ho! Ho! – smijali su se hrapavim glasovima. Njihove oči zeleno su svijetlile kad su se uhvatili za ruke i počeli skakati i pjevati:

Zrno, i zrno, i zrno, i dva,
Pet zrna za stablo bez korijena!
Za stablo jedno sa sedam grana,
Od zelenog svjetla i kora i cvijet.

Jedan, i jedan, i tri, i dva,
Na svakoj grani našega stabla
Od zelenog cvijeta zeleni plod,
Od staklarskog svjetla postaje sladak.

A onda vrlo glasno:

Veći, sve veći, sve veći smo mi
Od zelenog svjetla, od Hrinova stabla
Još malo i bit ćemo veći od zamka
Nek' nas se čuva taj smiješni mali grad!
Nek' nas se čuva taj glupi mali grad!
Hvor i Hral i Hveb i Hrus i Hlon i Hvan i Hrin!

Janku je bilo dosta. Sav prestrašen vratio se hodnikom do vrata i odjurio kući. Ulicama se već širila rana jutarnja svjetlost.

Tiho se Janko uvukao u kuću, legao u krevet i potonuo u san. Sanjao je čovječuljke i zelene boce, sanjao je da su čovječuljci sve građane Esperela strpali u velike zelene boce... Bio je to strašan san.

Kad se probudio, u glavi mu je vladala zbrka.

- Janko, što je tebi? – upitao ga je Danko toga jutra.
- Ništa, još sam pospan – odgovori Janko, zamišljeno zureći u ono mjesto na polici na kojemu je ostavljao zelene boce.
- Znaš – reče odjednom Danku. – Odlučio sam da više neću praviti zelene boce.
- Ti još razmišljaš o onim bocama? – čudio se Danko. – Jesi li ih našao?

Janko je izbjegao odgovor.

- Mislim da su bijele boce mnogo ljepše od zelenih, ili možda plave...
- Zašto?
- Zato... Kroz bijele se bolje vidi što je u njima, a plave su kao more.
- Pa dobro – zaključio Danko. – Više nećeš praviti zelene boce. Nitko i ne kaže da moraš.

Vrijeme je prolazilo, iz radionice ništa više nije nestajalo, no Janko nije mogao zaboraviti čovječuljke. Jedne sunčane nedjelje potraži još jednom ona velika drvena vrata. Našao ih je lakše nego što je očekivao i bila su poluotvorena. Prošao je hodnikom koji mu se sad činio začuđujuće svijetlim i kratkim, te otvorio vrata na drugom kraju. No, tu više nije bilo nikakve sobe, samo dvorište puno krhotina. Janko prepozna razbijeni plavi lonac u kutu.

»Sigurno su otišli iz Esperela«, mislio je s olakšanjem. »Otišli su u neki grad u kojemu se može naći više zelenih boca...«

Kroz vedro nedjeljno poslijepodne Janko se vraćao kući, ali nikako ne bi znao reći zašto je pomalo tužan.

Možda će vam se činiti čudnim kad vam kažem da Esperel nema predgrađa. Nema onog rubnog dijela grada u kojemu se kuće sve više razmiču jedne od drugih, a dvorišta i vrtovi postaju sve veći. Sve su kuće u Esperelu uglavnom zbijene, a na rubu posljednjih gradskih četvrti naglo počinju livade i Tamna šuma. Nekoć je tu bio obrambeni zid i zato građani posljednji krug kuća u šali zovu bedemom, a njihove stanare stražarima. I upravo u jednoj od tih kuća na rubu grada živio je

Čovjek koji se bojao Mjeseca

Njegovo je ime bilo Bertran i nije slučajno živio na rubu Esperela. Bavio se uzgojem voća, a njegovi voćnjaci, sa svih strana okruženi livadama, nalazili su se nedaleko od grada. Bertran se dobro razumio u svoj posao, volio je svoje voćke, pa su i one voljele njega i donosile obilan plod. S ljudima, međutim, nije imao istu vještinu ni istu sreću. Bio je šutljiv i osamljen. Preko dana je radio, navečer sjedio u kući. Ne, njega se nije moglo vidjeti na Trgu u suton, kad se pale prve svjetiljke, kad se djeca voze na koturaljkama, i kad je najugodnije razgovarati pod kestenovima. Bertran je imao svoju tajnu: bojao se Mjeseca. Iz voćnjaka se uvijek vraćao prije sumraka, te je zatvarao prozorske kapke i navlačio zastore čim bi naslutio da će Mjesec uskoro izići. Činilo mu se da će izgubiti samoga sebe ako ga obasja taj blijedi sjaj – možda zato što se nekoć, dok je bio dijete, znao iznenada probuditi na nepoznatom mjestu, sasvim izgubljen; tada bi mu rekli da je mjesečario, a njemu je trebalo vremena da se sjeti vlastitoga imena i jučerašnjeg dana. Kad je odrastao, počeo je revno zatvarati prozore, ne znajući da je i njegovo lice predvečer blijedo poput Mjesečeve svjetlosti.

Ipak, jednom je zakasnio.

Bio je proljetni dan, toliko ugodan i blag da je Bertran odlučio krenuti kući zaobilaznim putem, uz rub Tamne šume. Gledao je mlado lišće u šumi i slušao djetlića. Nije mogao vidjeti Mjesec kako izlazi jer su mu ga zaklanjala stabla, ali kad je došao kući i, po običaju, pošao k prozoru, sjaj punog Mjesečeva kruga obasja mu lice. Na trenutak je zastao, zatim se nagnuo kroz prozor da bi privukao prozorski kapak. I tada pred sobom spazi neobičan lik u dugačkoj halji, s velom preko lica. To je obličje sjedilo na krasnom velikom jelenu i držalo za rog još jednu sličnu životinju.

»To se meni priviđa«, pomisli Bertran. »Ako se ne budem obazirao na tu sliku, ona će nestati. Zatvorit ću prozor i sve će biti u redu.« Posegnuo je za prozorskim kapkom, ali mu zagonetni lik zadrži ruku.

- Sad ideš sa mnom – progovori.
- Tko si ti? – drhtavim glasom upita Bertran.
- Ja sam tvoj vodič i sad ideš sa mnom – ponoviše usta pod velom.
- Ne idem nikamo – reče Bertran. – Pusti me da zatvorim prozor.
- Izići ćeš kroz taj prozor i sjesti na ovoga jelena.

Bertran bi se možda odupro toj ruci koja se nije činila osobito snažnom, ali obasjavala ga je mjesečina, a u glasu koji je slušao, bilo je nešto, istodobno umilno i zapovjedno, što ga je natjeralo da poslušaa.

Stanovao je u prizemlju i nije mu bilo teško izići kroz prozor. Prekorači, dakle, prozorsku dasku i popne se jelenu na leđa.

I već su jurili su uz rub grada prema Rijeci...

Slijedili su Rijeku i kad je zašla u Tamnu šumu. »Hoćemo li ovako juriti sve do mora?« pitao se Bertran, kad primijeti nekoliko malenih kuća koje su lebdele nad vodom. Jeleni usporiše trk.

– Proći ćemo pokraj kuća – reče spodoba pod velom. – Smiješ zaviriti kroz prozore.

Jeleni se otisnuše od zemlje i sad su trčali nad Rijkom. Činilo se da će dodirnuti kopitima vodu, no nisu je dodirivali.

– Tko živi u kućama nad vodom? – upita Bertran, čiji je strah sad zamijenilo čuđenje.

– Mjesečevi ljudi – glasio je odgovor. – Ali večeras su u kućama samo žene i djeca.

Bertran baci pogled kroz jedan prozor i ugleda ženu okruženu svjetlucavim kolijevkama. Kosa joj je bila duga i sasvim bijela, premda nije bila stara. Kroz prozor druge kuće spazi djecu, čitav zbor malih dječaka i djevojčica. Očito su nešto pjevali, ali nije mogao čuti ni glasa.

– Gdje su muškarci? – upita Bertran svojega vodiča.

– Otišli su u lov – odgovoriše usta pod velom.

Bertran zaviri kroz još jedan prozor. Uz staklo je stajalo neko osamljeno dijete i mahnulo mu.

Zanimale su ga te lebdeće kuće nad vodom, rado bi se bio malo zaustavio – ali njegov vodič zviznu i jeleni opet pojuriše najvećom brzinom.

– Kamo me vodiš? – pitao je Bertran.

– Do mora, do mora – šuštale su paprati.

– Do mora, do mora – odgovarala su stabla, ali je osoba na drugom jelenu šutjela.

Krajolik se brzo mijenjao. Jurili su preko planinskog prijevoja, kroz guštike i kroz proplanke. Šuma je sve jače mirisala, a onda najednom izbiše na morsku obalu. Obala je bila šljunkovita i pusta.

– Pogledaj dobro – reče Bertranov vodič. – Vidiš li tamo nešto na moru?

Bertran se zagleda i primijeti mala svjetla.

– Što je to?

– To su Mjesečevi ljudi izišli u ribolov. Love ribe za svoje svjetiljke.

– Kakve ribe?

– Svijetleće. Dođi sa mnom.

Ostavili su jelene i pošli po malom kamenom molu. Zatim su šuteći stajali i gledali kako svjetla postaju sve veća. Ubrzo, Bertran je mogao razabrati oblike barki i ljudi u njima.

– Hej! – poviče njegov vodič jednome od čudnih ribara. – Dođi bliže i pokaži nam svjetiljku!

Ribar zavesla prema njima.

– Ne mogu dovesti barku do vas, preplitko je! – poviče. – Dođi! Zagazi u more!

Bertran je već bio gotovo zaboravio svoj strah, ali sad, spuštajući stopala u vodu, odjednom ga se sjetio, protrnuo i neoprezno stao na sklizak kamen pod vodom. Pao je i voda mu se sklopila nad glavom.

Ali more je na tom mjestu bilo zaista plitko. Ribar iz čamca pruži Bertranu ruku i pomogne mu da se uspravi u vodi. Stajao je na morskoj travi, a voda mu je dopirala do pasa.

– Stojiš li čvrsto? – upita ga ribar, smješkajući se. Bertran mu nije odgovorio nego je ljutito gundao.

– S pravom sam se bojao, želi me utopiti, odvući na dno...

– Čega se bojiš? – smijao se ribar. – Plitkoga mora? Uostalom, sam si došao po svjetiljku, zar ne?

– Da, ali na početku sam htio samo zatvoriti prozor – započe Bertran, no ribar ga prekinu.

– Evo ti je sad! Poklanjam ti je!

I pruži mu okruglu staklenu posudu punu morske vode u kojoj je plivalo nekoliko svijetlećih ribica.

– Hvala – reče zbunjeno Bertran, držeći posudu i ne znajući što bi s njom. Barka se, sad bez svjetiljke, u nekoliko zaveslaja izgubi iz vida, a Bertranov vodič viknu glasom u kojemu je bilo smijeha:

– Hajde! Izlazi iz vode! Idemo dalje.

Bertran se polako izvukao iz mora, držeći oprezno posudu.

– Sasvim sam mokar i hoću kući – govorio je izlazeći, ne primjećujući da zvuči poput djeteta.

– Osušit ćeš se putem – rekoše nehajno usta pod velom. – Još moraš vidjeti Mjesečev grad.

Držeći svjetiljku u rukama, Bertran se popne na jelena. Bilo mu je neudobno s tim ribama i stalno je strahovao da će se posuda prevrnuti, no začudo, nije se prolila ni kap.

– Evo nas pred zidinama Mjesečevog grada – reče napokon Bertranov vodič.

Prošli su kroz gradska vrata i već su jurili ulicama po kojima su titrale sjene. Grad je bio sav od srebra i bijelog kamena, i Bertranu se činilo da nikad još nije vidio ništa toliko lijepo. Kad su stigli do malog vodoskoka, zaustavili su se i sišli s jelena.

– Pa to je Esperel! – uzvikne Bertran. – To je esperelski Trg!

Zbilja, obična proljetna večer na Trgu! Još nije bilo kasno, još je nekoliko grupica ljudi stajalo pod kestenovima.

Bertran opet nasluti smijeh pod koprenom svoga vodiča. Naglo priđe i podigne koprenu.

– A ti si Ana, prodavačica cvijeća!

– Bojiš li se još uvijek Mjeseca? – upita djevojka koju je isprva smatrao prikazom.

– Gdje smo bili? Što je to bilo? – pitao je zbunjeno Bertran.

– Bili smo u šetnji – nasmiješi se Ana. – Najprije nisi htio ići, onda si se predomislio.

– A oni jeleni?

- Gdje vidiš jelene? Nema ih. Bit će da smo ih izmislili.
 - Ali gledaj, ja još uvijek držim svjetiljku Mjesečevih ribara!
 - Oh, znaš, to nije nikakva zagonetka – objašnjavala je prodavačica cvijeća još uvijek sa smiješkom. – Prodavaonica kućnih ljubimaca otvorena je do kasno navečer. Znaš, nedaleko, u Kratkoj ulici. Tu imaš tri crvene ribice, moraš ih hraniti često, ali pomalo, tako im najviše odgovara.
 - A lebdeće kuće nad Rijekom, a Mjesečeva djeca?
 - Nad Rijekom? Da, šetali smo pokraj Rijeke, a kuće pokraj tamne vode ponekad izgledaju kao da lebde.
 - Obična šetnja, dakle...
 - Obična šetnja, pripovijest, mali san...
- Malo su stajali pokraj vodoskoka šuteći.
- Hoćeš li još koji put poći sa mnom u šetnju, Ana? – upita napokon Bertran.
 - Možda i hoću, sad kad se više ne bojiš...

I tako, od te večeri Bertran više nije toliko uporno bježao od Mjeseca. Premda je predvečer iz navike zatvarao prozorske kapke, poslije toga bi često izišao u šetnju. Ostao je prilično šutljiv, no više nije bio osamljen.

I tako smo se, zajedno s Bertranom, opet našli u središtu Esperela.

Ako sad s Trga krenemo uzbrdo Strmom ulicom, pa skrenemo za prvi ugao lijevo, naći ćemo se u Vijugavoj ulici, a ona je najbučnija u cijelome gradu. U Vijugavoj ulici žive kojekakvi popravljači: kotlokrpe krpaju kotlove i prošupljene lonce, urari popravljaju satove s kukavicama i zvoncima, limari popravljaju žljebove i cijevi... Tu je moguće naći čak i popravljača krletki za ptice, premda u Esperelu ptice uglavnom ne žive u krletkama. No, nitko od tih majstora ne zna da nad njima bdi jedan sasvim poseban majstor,

Čuvar Grada Esperela

Najviše posla u Vijugavoj ulici ima popravljivač bicikla Jesenko. U Esperelu sva djeca imaju bicikle, kao i mnogi odrasli, pa je gužva kod Jesenka sasvim razumljiva. Do njegove radionice dolazi se kroz jedno dvorište i treba proći pokraj gomila kotača, guma, blatobrana, sjedala i sitnijih dijelova rastavljenih bicikla.

Jesenkovo je dvorište zatvoreno sa svih strana, kao velika udobna soba. Ulazi se kroz jednokatnicu s prolazom dovoljno širokim za kakvu kočiju; na katu iznad prolaza živi neka bakica koja uzgaja palme, a ostatak vremena provodi promatrajući s prozora vrevu u Vijugavoj ulici. Onaj tko uđe u dvorište s lijeve će strane vidjeti Jesenkovu kuću, a s desne kuću dimnjačara Vicka. S četvrte strane dvorište je zatvoreno visokim zidom. U zidu su mala vrata, obično zaključana. A s druge strane zida nalazi se tajanstveni vrt. Tu rastu biljke kakvih nema nigdje drugdje u Esperelu, a sjena njihovog tamnog, gustog lišća skriva željeznu ploču na tlu. No, što bi se dogodilo kad bi netko podigao tu ploču?

Jesenko svoj posao radi polako, i pokraj njega je uvijek poneko dijete – i kad popravlja male i kad popravlja velike bicikle. Djeca zapitkuju, iskušavaju njegova kliješta i ključeve, malo se igraju, malo mu pokušavaju pomoći. Ali ima djece koju Jesenko posebno voli i s kojom ne priča samo o biciklima. To su Tin i Anja, djeca dimnjačara Vicka.

Jedne večeri, Jesenko je, završivši posao, slagao neke stvari po dvorištu, a Tin i Anja su mu pomagali. No, radili su sve sporije i misli su im očito bile negdje drugdje. Jer popravljivač bicikla upravo je djeci pripovijedao vrlo tajanstvenu pripovijest.

- Ta željezna ploča nije jako zahrđala, kad si je mogao sam podići? – pitao je tiho Tin.
- Ne, uopće nije zahrđala. Sjajna je kao da je netko svakoga dana čisti i briše – odgovori Jesenko jednako zavjerenički.
- Ali kako si uopće dospio tamo?! – s nevjericom je uzviknula Anja, no na bratov strogi pogled odmah je stišala glas. – Nikad nisam vidjela da su vrata u zidu otvorena.
- Ponekad ipak jesu – odvrati Jesenko. – Uostalom, to ne možeš vidjeti. Ne možeš znati dok ih ne pokušaš otvoriti. Hoćeš li sad pokušati?
- Ne... neću danas. Ali jednom hoću.
- A ja ću pokušati baš sad! – uzviknuo je Tin šapatom. Možda mislite da nije moguće vikati šapatom, ali moguće je. Dječak se odmah zatim uputio k vratima, premda ne onoliko odlučno koliko bi se nakon takvog uzvika moglo očekivati. Stisnuo je kvaku, još malo neodlučnije. No, čudna kvaka u obliku ptice pelikana nije popustila njegovom stisku.
- I onda? – okrene se Anja opet Jesenku. – Podigao si ploču...

– Podigao sam ploču – nastavio je pričati Jesenko – i otkrio stubište od zelenog kamena. Mogli biste pomisliti da je zapušteno, prašno, obraslo mahovinom, ali nije. Sjajan zeleni kamen! Sigurno netko čisti i stubište.

– I ti si se usudio spustiti!?

– Da – rekao je Jesenko, a u njegovu glasu moglo se čuti neko oklijevanje. – To je strašno dugačko stubište. Silazio sam, silazio... I kad mi je već postalo neugodno savijati koljena, a znate da su moja koljena vrlo osjetljiva otkad sam prošle godine pao s bicikla, dakle, baš kad mi je sasvim dosadilo, stubište je završilo.

– I onda? – dahnuše djeca.

– Ide se još malo, a onda je raskrižje.

– Raskrižje podzemnih putova... – šapne Tin. – I onda?

– Kasno je – naglo reče Jesenko. – Drugi put ću vam pričati dalje.

– Ne! Hoćemo sad! – bunili su se brat i sestra.

– Mrak je već, tražit će vas roditelji.

– Neće. Znamo da smo s tobom. Mogu nas pozvati s prozora...

No, uzalud su ga nagovarali, nije im htio više ništa reći.

Vratili su se kući, večerali i spremili se na spavanje, neprestano misleći o Jesenkovoj pu-stolovini.

– Ja ne vjerujem da je on išao dalje – šaptala je te večeri Anja kad su već bili u krevetima.

– Jesenko nam ne bi lagao – rekao je Tin.

– Ne bi, znam, ali nam nije htio pričati dalje. Možda zato što ne zna što je dolje.

– Možda – šapne Tin. – Ali mi ćemo saznati.

– Da. Vrebat ćemo sve dok jednom vrata ne budu otvorena. Ali uvijek moraš nositi svijeće u džepu, znaš...

– Naravno, dolje je sigurno mrak...

Još dugo nisu mogli zaspati: do kasno u noć zamišljali su što bi moglo biti na dnu zelenog stubišta.

Prilika za ulazak u tajanstveni vrt pružila im se već sljedećeg dana. Jesenko je u radionici čekićem izravnavao neki zgnječeni blatobran, stvarajući silnu buku. Zaokupljen poslom, nije primijetio djecu. Dvorište je bilo prazno, a vratašca u visokom zidu otvorila su se gotovo sama od sebe, čim su dodirnuli kvaku. Tin i Anja zakoračiše u vrt i tiho zatvoriše vratašca za sobom.

U vrtu je zrak bio drukčiji, boje su bile drukčije, glasovi su drukčije odjekivali nego na ma kojem drugom mjestu u Esperelu. Zapravo, vrt nije bio veći od Jesenkovog dvorišta, ali djeci se činio velikim poput šume.

Tražili su željeznu ploču.

I našli je pod gustim grmom plavih planinskih ruža.

– Zbilja se sjaji! – šapne Tin.

– Hoćemo li je moći podići? – pitala se Anja.

Ploča je bila teška, vukli su je i natezali bez uspjeha. No, odjednom je izgubila težinu. Kao da je neka tajna sila prestala djelovati, kao da je netko odmaknuo veliki magnet koji je držao ploču, ona je naglo popustila, a dvoje djece jedva se održalo na nogama.

Pred njima se otvorilo zeleno stubište.

– Idemo? – upita bojažljivo Anja.

– Možda bi bilo bolje da ti ostaneš. Ja ipak imam devet godina, a ti samo sedam. Bojat ćeš se.

– Neću – reče Anja, ne baš odveć uvjerljivo. – A ti ne smiješ ići bez mene, obećao si mami da ćeš biti sa mnom.

– Dobro, onda idemo zajedno.

Uхватili su se za ruke i oprezno pošli u dubinu.

Stubište je zbilja bilo vrlo dugačko. Ali nije bilo onako mračno kako su očekivali. Po zidovima su plesali odsjaji kao da negdje u blizini plamsa vatra. Napokon dođoše do kraja stuba. Pred njima je bio hodnik. Nakon nekoliko koraka hodnik se proširio i na tom su mjestu njegovi zidovi bili obloženi zrcalima.

– To su zrcala! – uzvikne Anja. – Nije raskrižje!

– Jesenko sigurno nije išao dalje...

– Možda je to bilo mudro od njega – prošapće Anja, a Tin je pomislio isto.

– Ali, kad bi tu bilo nečega zbilja opasnog – rekla je Anja – on nam uopće ne bi pričao ni o vrtu, ni o podzemnom hodniku...

Išli su dalje hodnikom, proširenje sa zrcalima ostalo je iza njih.

– Čudno je ovdje – mrmljao je Tin. – Možda bih se trebao bojati, ali se ne bojim. Bar ne onoliko koliko bih se možda trebao bojati...

Onda se podzemni hodnik počeo širiti, pa se širio i širio, i oni se ubrzo nađoše na nečemu nalik livadi, svijetlozelenoj livadi s mahovinastim svodom. A usred livade stajala je kućica.

– Ovdje netko živi! – šapne Anja.

– Kuća pod zemljom, tko bi to očekivao... Dođi, pokucat ćemo.

– To možda nije pametno – rekla je Anja i zastala.

– Hajde, kad smo već došli, možemo i pokucati. Kućica izgleda dobroćudno.

– Kako možeš znati koja kuća izgleda dobroćudno, a koja ne izgleda... – gundala je Anja, ali je zajedno s bratom prišla vratima.

Pokucali su. Nitko se nije javio. Pokucali su još jednom, a zatim ušli. Unutra su stvari bile od drveta i smeđih tkanina, djelovale su pospano i udobno. U prvi mah nisu ni primijetili starčića koji je drijemao u dubokom naslonjaču pokraj stola.

– Dobar dan – bojažljivo reče Tin.

– Dan? Koji dan? – promrmlja starčić budeći se. – Aha, to ste vi. Dugo vam je trebalo da stignete pa sam malo odspavao. Vi ste vrlo oprezna djeca.

– Ti... ti si znao da ćemo doći? – čudila se Anja.

- Vrata su bila otvorena, zar ne?
- Jesu – potvrdi Anja, no vidjelo se da joj to objašnjenje nije dovoljno.
- To znači da sam vas pustio unutra – reče starčić. – Doduše, mogli ste odustati na pola puta. Ne biste bili prvi.
- Jesenko je odustao, je li? – živnula je Anja. – Bila sam sigurna da nije išao dalje od onih zrcala.
- Jesenko je imao poseban razlog... Neka vam sâm kaže, ako bude htio.
- Ali, tko si ti? – tiho upita Tin.
- Zar ne znaš? – čudio se starčić. – Zar ti nitko nikada nije pričao? Ni tebi? – okrenuo se Anji.

Djeca su šutjela.

- Ah, svi su zaboravili – reče starčić žalosno. – Vjerojatno je tako bolje, ali ipak čovjeka žalosti... Dakle, ja sam Čuvar grada Esperela.
 - Čuvar?!
 - A kako ga čuvaš?
 - To je tajna – odgovori starčić. Ali djeci se takav odgovor nije svidio.
 - Ostavio si otvorena vrata, pozvao si nas ovamo, a sad nam samo kažeš: to je tajna!
 - Neke stvari moraju ostati tajnovite, ali neke – i tu starčićevo lice naglo obasja osmijeh – neke ću vam rado pokazati, ako ste voljni poći sa mnom u šetnju.
 - U šetnju pod zemljom?
 - Da. Pod zemljom kao nad zemljom, vidjet ćete. A poslije šetnje pozivam vas na užinu. Slijedili su ga natrag kroz hodnik, vratili se do proširenja sa zrcalima. Starčić je gurnuo jedno, pa drugo, i iza njih se otkriše putovi.
 - Pa to je ipak raskrižje! – uzviknu Anja.
 - Vidiš! Baš kao što je Jesenko rekao! – uzviknu Tin.
 - Njemu slobodno možete vjerovati – reče starčić ravnodušnim glasom. – On je vaš prijatelj, nikada vas ne bi prevario.
 - Ali što mu se dogodilo? Je li išao dalje? – upitaše djeca.
 - Ispričat će vam sâm, ako bude htio – ponovi starčić. – Dođite sad... Vidite ovaj put...? Vidite, naravno... I što biste mogli reći, kakav je...? No...? Možda vijugav...? Zar ne? Vijugav kao... No?
 - Kao Vijugava ulica! – dosjeti se Tin.
 - Točno, kao Vijugava ulica. Jer se nalazi ispod nje. A ako skrenemo iza ugla...
 - Strma ulica! – poviče Anja. – Zar imaš sve esperelske ulice ovdje ispod zemlje?!
 - Sve? – zamisli se starčić. – Ne, mislim da nemam baš sve, neke su premalene, neke su obični prolazi. Uostalom, bilo bi previše šupljikavo ovdje dolje, mogla bi se pojaviti opasnost urušavanja. Imam samo važne ulice, i možda neke malo manje važne...
- Hodali su dalje. Na stijenama podzemnih prolaza svjetlucali su vatreni odsjaji, jednako kao na zelenom stubištu. Zrak je bio svjež i nije bilo neugodno tako hodati, ali im je ipak

ubrzo dosadilo. Pod zemljom nije bilo ničega, sami prolazi i plamsava svjetla, dok su ulice na zemlji... ali svatko zna kako zanimljive znaju biti ulice na zemlji.

– Čemu služe ti podzemni prolazi? – upita Tin.

– Za osluškivanje – odgovori starčić. – Inače ne bih mogao točno znati što se događa. Ali, vama kao da je dosta šetnje? Vrijeme za užinu?

Djeca klimnuše glavama i sve troje krenuše natrag. U kućici posjedaše oko stola. Starčić pred njih stavi sendviče, kolače i sok.

– Nisam vam pokazao glavno – rekao je dok su još bili za stolom, a djeca, od znatiželje, požuriše s jelom.

Pomogli su mu pospremiti posuđe, a onda je otvorio vratašca ormarića u kutu i izvadio veliku kutiju. Stavio ju je na stol i skinuo poklopac.

– Bez ovoga – rekao je – ni osluškivanje ne bi imalo smisla.

Pred njima je bio model grada Esperela od neke mekane tvari koju nisu poznavali, a djelovala im je poput mješavine gline i mahovine.

– Tu se sve vidi – reče starčić. – I ono što ne mogu čuti u svojim šetnjama. Gledajte!

U jednoj od sićušnih kućica upalilo se plavkasto svjetlo.

– Tu se jutros rodilo dijete. Ana, mljekareva kći... – Starčić prekine rečenicu jer se na drugom kraju malenoga grada upalilo titravo žuto svjetlo.

– Oh, stari gospodin Jagor opet je bolestan! No, što se može, on je već vrlo star.

– Ovdje se vidi sve što se događa u Esperelu? – čudila se Anja.

– Ali koja korist? – upita Tin buntovno. – Možeš li ti spriječiti da se dogodi nešto loše? Prošle godine moja je sestra pala niz stubište i slomila nogu. Ti si to sigurno znao?

– Znao sam – odvrati starčić. – Lijevu nogu?

– Ne – reče Anja. – Desnu.

– Možda se više i ne sjećam sasvim točno. Mnogo se toga događa pa ne mogu sve dugo pamtiti.

– Nemoj se izvlačiti, mene zanima možeš li ti spriječiti da se dogodi nešto loše?

– Ako ne baš spriječiti, mogu izliječiti. I nemoj vikati na mene, Tin.

Dječak je šutio, no na licu mu se vidjelo da nije zadovoljan.

– Tvoj je sestri noga brzo zacijeljela – reče starčić blago. – I sad može skakati kao zec, zar ne?

– Da – reče Tin.

– No, vidiš?

– Ne vidim.

– Tvrđoglavo dijete – nasmiješi se starčić. – Dakle, ponešto uspijem i spriječiti, premda je teško, ne uspijeva mi uvijek. Ponešto uspijem brzo popraviti, ali to nije najvažnije.

– Što je onda najvažnije?

– Najvažnije je da grad ostane živ, da ljudi vole živjeti u njemu, da su korijeni kuća zdravi, da se drvoredi ne osuše, da...

- Korijeni kuća? – začudi se Anja.
 - Pa, u zadnje vrijeme ne sadim više mnogo, jer nema mjesta, no i ovako imam dosta toga na brizi.
 - Čekaj, gdje su korijeni kuća? – upita Tin.
 - Znao sam, ako vam se ne kaže, vi nećete ni primijetiti. Htio sam provjeriti, i evo, točno je tako.
 - Zar smo ih vidjeli? U podzemnim prolazima? Idemo opet tamo! – povikaše djeca.
 - Ne idemo – reče starčić. – Vi sad idete kući. Evo, pogledajte svoju kuću!
- Ubrzo su na modelu Esperela našli sićušnu kuću koja je predstavljala njihovu.
- I? Što vidite?
 - Kao da se miče?
 - Treperi...
 - Da, treperi – potvrdi starčić. – To je zato jer se vaša mama počinje brinuti gdje ste. Već dugo nije čula vaše glasove iz dvorišta i, ako ih ubrzo ne bude čula, počet će vas dozivati.
 - Moramo ići – reče Anja. Ali Tin nije smatrao razgovor dovršenim.
 - Kako možeš saditi kuće? – upitao je.
 - Vidiš ovu prazninu? – Starčić je na modelu grada pokazao prazan prostor pokraj igrališta. – Još ove godine tu će nići kuća. Hoćeš li mi onda vjerovati?
 - Hoću, ali bi mi bilo draže da to odmah vidim...
- U tom trenutku iz male kuće koja je predstavljala njihovu, začuo se udaljen glas.
- Tiin! Anjaa! Gdje ste?
- Potrčali su kući.

Dugo su razmišljali i razgovarali o ovom doživljaju. Tin još uvijek nije bio zadovoljan starčićevim objašnjenjima. Anja je htjela da se još jednom spuste zelenim stubama, ali vrata u zidu bila su idućih dana zatvorena. Nisu imali mira, dok nisu sve ispričali Jesenku. Toga dana padala je kiša. Nisu trčkarali za svojim prijateljem po dvorištu prenoseći stare blatobrane, nego su sjedili pokraj njega u radionici. Dok su mu pripovijedali, Jesenko nije ništa radio, slušao ih je.

- Drago mi je da ste ga našli – rekao je na koncu.
- Ali zašto ti nisi onoga dana otišao k njemu? – upitaše djeca.
- Imao sam poseban razlog – odgovori Jesenko.
- Točno je tako i on rekao! – uzviknu Anja.
- Kakav razlog? – upita Tin.
- Hm, kako bih vam rekao... Ja sam već jednom bio u Čuvarskoj kućici, davno, još kao dječak. Jer njega svako dijete u Esperelu smije posjetiti, bar jednom. A onda mi se, baš nekidan, prohtjelo ponovno sići onim stubištem. Vrata su bila otvorena i krenuo sam... ali sam se uplašio. Što ako ga nema, mislio sam, što ako je nestao, ako je otišao? Tada bi Esperel ostao bez Čuvara, a meni je bilo draže vjerovati da on postoji.

- Ti onda sigurno vjeruješ i da kuće ovoga grada imaju korijenje – rekao je Tin. Ali Jensenko nije odgovorio.
- Baš mi je drago da ste ga našli, baš mi je drago – ponavljao je zamišljeno.

Nitko ne zna točno kada je podignut esperelski Zamak, ni kako je izgledao dok je bio nov i čitav. Građane Esperela kao da prava istina o tome ne zanima baš osobito, oni više vole nagađati i izmišljati svatko svoju priču o Zamku.

Tako neki tvrde da ga je sagradio svadljivi knez Gutimir, koji je bio u sukobu sa svim susjedima i prolaznicima.

Drugi, pak, tvrde da je Zamak bio gusarska tvrđava, što sigurno nije točno, jer gusari, kao što svatko zna, žive na moru, a more je predaleko od Esperela.

Treći misle – a ti su možda najdjelinjastiji – da je tu bio čarobnjački dvorac.

Sve same obične priče. Što bi se drugo i moglo pričati o nekom starom, napola razrušenom zamku? Djeca se među ostacima zidina još ponekad igraju razbojnika, no Zamak je odavno pitom i reklo bi se da ga više ne čeka nikakva velika promjena ni značajan događaj.

Ipak, jednoga proljeća dogodilo se nešto neočekivano, stari je Zamak postao

Palača glazbe

Nekako se dogodilo da je te godine u Esperelu bilo nekoliko vrlo mladih svirača. Recimo točno: bilo ih je pet, i bili su svi jednako neumorni u sviranju i jednako su voljeli svoje instrumente. Valent s Malog raskrižja svirao je klarinet, crvenokosi Silvi iz Proljetne ulice bio je flautist, ali bi svaka svirala u koju se puše probudila njegovo zanimanje. Božena, koja je stanovala u Kratkoj ulici blizu Trga, svirala je saksofon. Nino iz Uskog prolaza pokušavao je metalnim štapićem izmamiti tonove iz pokućstva, čaša i svjetiljki, no njegov pravi instrument bila je gitara. Najmlađi svirač, mali Jurica, svirao je velike bubnjeve.

U malom gradu kao što je Esperel teško je i zamisliti da se svirači ne bi poznavali. A budući da su se poznavali, moglo se očekivati da će pokušati svirati zajedno. Dakle, pokušali su. I svidjelo im se. Ali, činilo im se da imaju još mnogo posla, da bi trebali zajedno vježbati i možda zajedno izmišljati novu glazbu koja bi im odgovarala. Pitanje je, međutim, bilo gdje bi mogli zajedno svirati.

Prvo su pokušali kod Valenta, u njegovoj sobici na trećem katu. No nisu svirali ni pola sata, kad su se na vratima pojavili ljudi iz susjedstva i zamolili ih da prestanu.

– Žao nam je, ali to je zbilja užasna buka – govorili su.

– Kad biste mogli malo tiše...

– Kad biste mogli malo manje...

– Kad biste mogli negdje drugdje...

Mladi svirači nisu se htjeli svađati. Bilo im je žao što se susjedima ne sviđa njihova glazba... Zapravo, možda im i nije bilo žao, možda im je bilo svejedno, ali nisu htjeli izazivati zlovolju i svađu oko nečega što im je bilo toliko drago. Otišli su Silviju. Njegova je soba bila toliko natrpana knjigama i notama da u njoj nije bilo mjesta za Juričine bubnjeve. No, Silvijevi su imali lijepu terasu, pa su se svirači na njoj smjestili. Počeli su svirati, ali ni Silvijevom susjedstvu svirka se nije svidjela. Svirači nisu bili glupi, i već su slutili da će se slično ponoviti i drugdje.

– Kod mene nema smisla ni pokušavati – rekla je Božena. – Moja je kuća toliko blizu Trgu da bismo začas imali pola grada pred vratima.

– Moji bubnjevi ionako svima smetaju – žalio se Jurica. – Zato kod kuće sviram u podrumu. A tamo uopće nije lijepo.

– Idemo onda k meni – rekao je Nino. – Ne vjerujem baš u uspjeh, ali bar možemo reći da smo pokušali.

Ni kod njega nisu bili bolje sreće.

Ipak, nisu htjeli odustati. Dadoše se u potragu za nekim mjestom s kojega ih nitko neće tjerati. Neka napuštena ruševna kućica na osami? Takvih u Esperelu nije bilo. Neko prazno igralište? I to je bilo teško naći. Srećom, sjetiše se Zamka. Ruševine Zamka, na svom brežuljku, bile su dovoljno prostrane i dovoljno udaljene od kuća.

I tako su Valent, Silvi, Božena, Nino i Jurica počeli svirati na esperelskom brežuljku. Nalazili su se rano popodne i vježbali sve do mraka. Bilo je proljeće, noć je stizala sve kasnije, te su svakoga dana svirali malo duže. A njihova glazba, koja je toliko smetala susjedima u gradu, ovako izdaleka činila se građanima Esperela prekrasnom. Nikome više nije padalo na pamet da se žali, a mnogi su, potajice, jedva čekali popodnevni sat kad je počinjao koncert u Zamku. Ta promjena možda vam se čini neobičnom, no to je bio samo početak neobičnosti.

U proljeće, kao što je svima poznato, ptice selice vraćaju se s juga u sjevernije krajeve. Toga proljeća, kao i svakog drugog, ptice su se počele vraćati u Esperel. I kad su se pojavila nova gnijezda uz ruševne zidine Zamka, nikome se to nije učinilo čudnim. Djeca su prva primijetila da se lastavice s njihovih streha nisu vratile na svoja mjesta u gradu. Po zidinama Zamka, međutim, gnijezda je bilo sve više. Svirači su s uživanjem gledali to mnoštvo ptica. Znali su da ptice dolaze k njima, cvrkut se miješao s njihovom glazbom... Svirali su sve bolje i bolje, počinjali sve ranije i prestajali tek kad bi se obrisi Zamka izgubili u mraku.

– Nećemo više uopće odlaziti odavde – uzviknula je Božena prvog dana ljeta. – Ovdje ćemo ostati, ovdje će biti naša palača!

Čak i njezini prijatelji svirači morali su se tome nasmijati.

– Kakva palača! Ruševine i ptičja gnijezda!

– Gdje ćemo jesti, gdje ćemo spavati? – zabrinuo se mali Jurica.

– Imat ćemo sve što nam treba, vidjet ćeš – rekla je Božena. – Počinje ljeto! Zar ti nije žao silaziti s brijega svake večeri?

– Da, ali ipak... – započe Jurica.

– Nemojte svirati! – prekine ga Božena. – Ja ću sad otići dolje, i vidjet ćete što ću vam donijeti!

Boženina je majka imala malu trgovinu u Kratkoj ulici i tu je prodavala tkanine. Neke je nabavljala u drugim gradovima, a neke je sama tkala. No, bilo je kod nje i tkanina koje nije prodavala, nego ih je skupljala zbog osobite ljepote i čuvala u svojim škrinjama. Toga dana Božena je otvorila majčine škrinje. Je li pitala mamu smije li? Nije. Uletjela je poput suhog ljetnog vjetra, u jednom zaletu pokupila sve dragocjene tkanine i odjurila prema Zamku. Vezivala je majčine šarene dragocjenosti od zidina do stabala, od gnijezda do gnijezda. Kad je završila, jedna se ruševna kula pretvorila u nešto nalik na čudan veliki šator. A izdaleka je cijeli Zamak izgledao poput jedrenjaka iz snova, naročito kad bi zapuhao vjetar.

Građani Esperela toga su se poslijepodneva uznemireno pitali što je sa sviračima, zašto se ne čuje glazba, a predvečer se neki uputiše uzbrdo Strmom ulicom. Božena je dovršavala svoj posao, a dječaci su joj pomagali. Prve znatiželjnike dočekali su njezini povici:

– Svjetiljke, nedostaju nam još svjetiljke!

Njezin je zanos zahvatio svakoga tko je te večeri došao do Zamka. Napravili su svjetiljke, donijeli sve što bi glazbenicima moglo zatrebati u njihovoj palači. I sa zakašnjenjem od nekoliko sati počeo je koncert...

Cijeloga ljeta svirači su neumorno svirali, premda nisu u Zamku bili baš neprestano, kao što je Božena predlagala one prve večeri. Ptice su ostale s njima, te se ponekad činilo da ruševne zidine okružuje neki treperav oblak. A grad je zapao u pospano pjevušenje, uvijek slušajući ili očekujući glazbu...

No, ljeto ne može trajati vječno.

Prvog kišnog dana sve ptice odletješe. Drugoga dana kiša je još uvijek padala, šarene tkanine natopljene vodom žalosno su visjele. Trećega dana razmočila su se napuštena gnijezda. Četvrtog, kiša je prestala, ali svirači su znali da je njihovo vrijeme prošlo.

Valent, Silvi i Nino pospremali su stvari kojima su se služili u Zamku, Božena i Jurica polako su i strpljivo odvezivali i slagali tkanine. Bile su malo izbljedjele od sunca i prve jesenske kiše, ali Boženi su se činile ljepšima nego prije.

Zajedno su se spustili Strmom ulicom, već misleći što bi mogli raditi preko zime. Tek sad su osjećali da su se umorili svirajući...

Možda bi netko pomislio da se sve to moglo ponoviti nekog drugog ljeta, ali nije se ponovilo, bar ne u Esperelu.

»Što bih sad mogla raditi?« pitala se Božena.

Njezini prijatelji svirači brzo su se snašli: Valent je oputovao baki na nekoliko dana, Silvi je uz pomoć nekog tokara pokušavao napraviti drvenu flautu, Nino je odlazio staklarima blizancima Janku i Danku i svirao na njihovim čašama, a mali je Jurica uglavnom ljenčario i vozio se na biciklu. Zatim je počeo uobičajen život, sa školom i zadaćama, no još uvijek je ostajalo slobodnoga vremena.

Boženu je uporno držao nekakav nemir i vlastita joj se soba činila tijesnom. Ponekad bi pomagala mami u prodavaonici, zatim joj je palo na pamet da bi mogla pospremiti ormare; mama se čudila tom napadu urednosti, no Božena je zapravo željela ponovno izvaditi one ljetne tkanine. Onda je počela odlaziti u knjižnicu i u mjesec dana pročitala četiri vrlo dugačke knjige. Ali ništa joj se nije sviđalo do kraja. I tako je, ne znajući što bi sa sobom, dočekala i

Noć prije snijega

Te večeri Boženina je mama otišla u goste, kuća je bila prazna. Božena se već bila spremila za spavanje, kad je začula izvana tiho zveckanje praporaca. »Zvonca?« čudila se, »odakle zvonca?« Još nije očekivala da joj se mama vrati. A čak i kad bi se vratila ranije, sigurno ne bi tako zvonila. Zvuk nestane, pa se opet javi, glasnije. Sad je osim praporaca čula i lovački rog.

– Moram vidjeti tko to zvonit! – odlučit Božena i ode do vrata. Buka je bila sve veća: praporci, i rog, i lavež. Božena otvori teška kućna vrata. Pred njom je bio čovjek na konju, a pokraj njega mali pas.

– Tko si ti? – upita Božena.

– Zar ne vidiš? Ja sam lovac – odgovori joj jahač koji je izgledao toliko veselo i zadovoljno da se i nehotice nasmiješila.

– A zašto tvoj konj ima zvonca oko vrata? – upita Božena kao da joj od svega to najčudnije.

– Da nas svi čuju kad prolazimo – odgovori lovac. – To je bar jasno. Ni ti ne bi izišla da nisi čula praporce, zar ne?

– Ne. Ali, ako pođeš s praporcima u lov, ništa nećeš uloviti. Sve će ti se životinje razbježati.

– Večeras ne idem u lov – zadovoljno reče lovac.

– Nego?

– Idemo na Trg, jer...

Ali prije nego što je lovac uspio reći što je htio, pas se odjednom otrgne i odjuri uz gromoglasan lavež.

– Stani, Lenko, stani! – vikao je lovac, uzalud. – Moram ga uhvatiti! Moram ga uloviti prije nego što pronade vrtuljak!

Lovac je odgalopirao, a Božena je ostala začuđena na kućnom pragu. »Vrtuljak? Što bi pas na vrtuljku?« razmišljala je. »I ne sjećam se uopće nikakvog vrtuljka ovdje u blizini...« Znatiželja se u njoj probudila i bilo je već gotovo sigurno da neće odmah poći u krevet.

Stojeći tako na pragu, začuje odnekud glasić:

– Enice-Boženice, zar ideš bosa? Zar se u spavaćici izlazi u zimsku noć?

– Tko mi to govori? Gdje si, ne vidim te!

– Ne možeš me ni vidjeti – smijuljio se glasić. – Ja sam od mraka.

– Od mraka? Ne vjerujem! Kako ti je ime? Gdje si? Jesi li malen ili velik? I, znaš, meni uopće nije zima.

Kad se ponovno javio, glasić nije zvučao nimalo ljubazno.

– Kako si ti drska! Zašto bih ti odao svoje ime? I što onda ako sam malen?!

Njegova je svadljivost zbunila Boženu, te je ostala bez riječi.

– Ne znaš se ni pristojno čuditi! – bjesnio je dalje glasić. – Neću se ja zadržavati s tobom, a ne! Evo ti tvoja bunda i čizme...

– Bunda i čizme?! – prekine ga Božena.

– Upravo tako! Počinje zima, ako nisi znala! A sad zbogom!

– Čekaj! Kamo ideš?

Jedva je razabrala odgovor izdaleka:

– Na Trg! Idem na Trg...

Božena je još trenutak neodlučno stajala, držeći bundu i čizme u rukama.

– Kad ih već imam, onda ću ih i obući – zaključio napokon. – I pogledati što se večeras događa na Trgu.

Obula je mekane čizme na bose noge, navukla bundu preko spavaćice i krenula niz Kratku ulicu. Ali, ta ulica, kojom je uvijek stizala na Trg za nekoliko minuta, sad se izmijenila, izdužila, izvinula, obasjala nekim novim svjetlima. Božena je ipak uporno išla dalje.

Onda primijeti da se ispred nje kreću neke sjene i potrči k njima. Bila je to povorka čudno odjevenih ljudi koji su nosili nekakvo veliko stablo, zajedno s korijenjem. Samo jedan čovjek, prvi u povorci, nije pridržavao stablo, ali je nosio velik mač o pojasu.

– Idete li na Trg? – upita Božena čovjeka s mačem.

– On je kralj, s njim se ne može razgovarati – zabrujaše glasovi iz povorke.

– Kakav kralj?! U Esperelu nema kralja!

– Ipak, on je kralj, a mi smo njegovi dvorjani.

– Vi ste mi sličniji običnim odrpalcima – nasmijala se Božena. – I kakvo vam je to veliko stablo?

– To je plemeniti Bukvast – zabrujaše opet glasovi, a Boženi se učini da u njima čuje prijekor.

– Nisam vas htjela uvrijediti – rekla je za svaki slučaj. – Ali recite mi što ćete s njim?

– Nosimo ga na Trg! Naravno, nosimo ga na Trg!

– Na Trg? Znači, i vi idete na Trg?

No neobični dvorjani kao da su odjednom izgubili volju za razgovorom. Zapjevali su nekakav jednoličan napjev i toliko povećali brzinu da ih Božena nije više mogla slijediti. »Što se događa s ovim gradom večeras?« pitala se. »Neka svečanost, neka predstava za koju ne znam? Da, to je moguće... Ali, kako je moguće da ulica promijeni oblik i da Trg više nije na svom mjestu...?«

U razmišljanju je prekine štopot kočije koja joj je dolazila s leđa. Kad joj se sasvim približila, kočija uspori, a kroz prozor izviri neka gospođa. Imala je na sebi toliko nakita da je sva svjetlucala u mraku.

– Moraš vidjeti što će se večeras događati na Trgu, naravno! – poviče ona Boženi, kao da je oduvijek poznaje. – Samo požuri, jer noć ne može trajati vječito.

– Ja se žurim, gospođo – reče Božena – ali ulica me zadržava. Vi također idete...

U pola riječi prekine je kreštav glas:

– Možda ide, a možda ne ide! Ide kamo je ja odvezem!

– Idem kamo me Valdemar odveze – reče gospođa blago. – Ovo je njegova kočija.

Božena se zbunjeno ogledavala, jer pokraj gospođe nije vidjela nikoga – osim velike šarene ptice na krovu kočije.

– Nemoj misliti loše o Valdemaru – nastavila je gospođa tiše. – On je plah, i vrlo nježnog zdravlja. Sad je jako uzbuđen, zbog svečanosti.

Božena se više ničemu nije čudila.

– Biste li možda mogli i mene povesti, molim vas? – upitala je najljubaznije što je mogla.

– Nažalost, ne – reče gospođa, a kočija povećá brzinu. – Zbog moje haljine! – dovikne joj gospođa izdaleka, a onda opet zavlada tišina. »Kao da svi bježe od mene«, pomisli Božena tjeskobno.

Učinilo joj se da ulica, onako prazna i tamna, uopće nema kraja, učinilo joj se da bi bilo bolje vratiti se kući, kad opet začuje praporce. Nastavi hodati i ubrzo primijeti osvijetljen izlog i otvorena vrata. Bila je to slastičarnica, ali slastičarnica koju Božena nikad prije nije vidjela. Ona uđe, a na vratima zazvoni zvonce, sasvim nalik lovčevim praporcima.

Unutra nije bilo nikoga. Veliki kolači, neobičnih oblika, stajali su na staklenim policama.

– Arši, Arši! Jesi li napokon stigao?! – začu se glas iz stražnje prostorije. U sljedećem trenutku pred Boženom se pojavi velika žena čije su ruke bile prekrivene brašnom.

– Gle, nije Arši! – začudi se, ugledavši Boženu. – A što bi ti htjela? – upita je glasom za koji se nije moglo sa sigurnošću reći je li ljubazan ili osoran. – Balon od marcipana? Čokoladni vlak?

– Kako su kod vas veliki kolači, gospođo! – reče Božena.

– Možeš me zvati Margot – reče žena s bijelim rukama. – Margot peče najbolje kolače. A kako bi tek bilo kad bih imala pristojnog pomoćnika! Jer, taj Arši je zaista nemoguć. Svakog časa pobjegne iz dućana i ode u ribolov. Ne znam što ću s njim! A što je najgore, krade kolače!

– Zar zbilja? – Božena se trudila ostati ozbiljna. – Zar je i sad otišao u ribolov?

– Ne vjerujem, ne vjerujem. Noćas je svečanost na Trgu, pa je valjda pošao tamo... Ali nisi mi još rekla koji ćeš kolač kupiti.

– Gospođo, ja nažalost ne mogu kupiti niti jedan. Nisam uzela novac.

Sad je bilo sasvim jasno da glas gospođe Margot nije ljubazan. Ne prestajući govoriti o neozbiljnim kupcima, nemogućim slastičarskim pomoćnicima i teškim podvizima miješanja i pečenja, istjerala je Boženu na ulicu.

Božena pođe dalje. Ta slastičarnica vratila joj je volju za hodanjem. Jer, ako slastičarski pomoćnik ide na svečanost, onda ta svečanost sigurno postoji i do nje se može stići...

Odjednom iza sebe začuje meko brzo tapkanje. Približavala joj se skupina djece s krznenim kapama u kojima su podsjećali na medvjediće.

– Gle, medvjedići! – nasmije se Božena. – Idete li možda na Trg?

– Idemo – potvrdiše oni ozbiljno. Išli su vrlo brzo.

– Zašto se toliko žurite? – upita Božena.

– Mi smo orkestar.

Boženu zazebe oko srca. Sjetila se ljeta i velike svirke oko Zamka.

– Zar pravi orkestar? – upita ona s nevjericom.

– Da – potvrdiše medvjedići. – Bez nas svečanost ne može početi.

– Čekajte, mogla bih i ja svirati s vama! Vratila bih se kući po saksofon, zamolila bih lovca...

Ali medvjedići još više ubrzaše korak. Činilo se da ih Boženin prijedlog nimalo ne zanima. Božena ih pusti da odu.

»Svi se ponašaju kao da je ova pustolovina samo za njih... «, mislila je žalosno.

Kao da je žele utješiti, iz daljine se opet začuše praporci.

Ulica je i dalje vijugala, pojavljivala su se i nestajala mala raskrižja...

Odjednom, Božena spazi u daljini osvijetljen vrtuljak. I već je do nje dopirala škripava pjesmica s kojom se miješao bjesomučan lavež.

– Nasred ulice vrtuljak! – uzviknula je glasno. – A na sjedalima? Medvjedići, bezobrazni medvjedići! Sad im se više ne žuri!

– Naravno da im se ne žuri! – dopre do nje odgovor, pomiješan s psećim radosnim cviljenjem. – Naravno da im se ne žuri kad se toliko vole voziti, ha, ha ha, grrr!

Božena podigne pogled i na krovu vrtuljka ugleda psa koji je okretao nekakvu polugu.

– Tebe ja poznajem! – poviče. – Ti se Lenko! Lovac te nije uspio uhvatiti!

– Nije, nije, ha ha ha, tražio je, tražio, izgubio se u malim ulicama, male ulice noćas plešu kao lude, grrr!

– Ali, medvjedići...

– Oni se moraju voziti, ha ha ha, htjeli su se voziti samo malo, ali sad ne mogu sići, grrr!

– Zašto?

– Jer se vrtuljak prebrzo vrti, grrr... Ja im ne dam da siđu, vidiš da ni usta ne mogu otvoriti od straha, ha ha ha!

– Pa ti si zbilja grozan! – poviče Božena premda ju je i taj prizor tjerao u smijeh. – Zbog tebe svečanost ne može početi!

– Baš me briga, ja ionako neću dobiti dar, grrr...

– Nećeš, jer nisi dobar.

– Neću, jer lovac nije dobar i nikad mi ne daje ništa fino i ne pušta me da govorim čak ni u noći svečanosti!

– Sad si rekao što si htio i mogao bi pustiti medvjediće!

– Neću, neću, grrr vau vau vauuu – pjevao je Lenko. – Uuuuu, i Mjesec je već tuuuu...

Ali zavijanje odjednom postane bolno.

– Uuuuuu, pusti moju šapuuuuu...

– Tko te drži? – poviče Božena.

– Mjesec, uuuuu... ne da mi da vrtim poluguuuuu...

Zbilja, vrtuljak se vrtio sve sporije. Odjednom Lenko skoči s njega i odjuri lajući i zavijajući. Vrtuljak se zaustavi uz škripu, a medvjedići siđoše sa sjedala. Teturali su i bili jako zbunjeni. Božena ih je baš htjela izgrditi, kad se pojavio starčić. Dvoje djece u Esperelu prepoznalo bi tog starčića i veselilo se susretu s njim, ali Božena ga nije prepoznala. Ne znamo jesu li ga medvjedići prepoznali, jer su oni odjurili što su brže mogli.

– Kakva je sad to opet galama? – reče starčić. – Ovdje stalno netko viče, nikad nema ni malo mira.

– Oprostite – započe Božena zbunjeno. – Medvjedići, to jest, ona djeca su se htjela voziti, Lenko ih nije htio pustiti s vrtuljka i...

– Dobro, dobro, znam već – prekine starčić. – Uvijek taj vrtuljak. Lenko se uvuče u moje skladište, jer ono zbog svečanosti mora biti otvoreno, znaš, i samo uzme taj vrtuljak. Bez pitanja. Bit će najbolje da ga sad vratim u kutiju.

I starčić iz džepa izvadi malu smeđu kutiju sa zlatnom kopčom.

– U ovako malenu kutiju? – čudila se Božena.

– Da. Evo ga, već je unutra – reče starčić. I zaista, vrtuljak je nestao s ulice, a u kutiji je stajao isti takav, samo vrlo malen.

– Znam, ti bi htjela kutiju s vrtuljkom – nastavi starčić, a Božena ga iznenađeno pogleda.

– Ali ja ti ga ne mogu dati. Pođi na Trg, tamo ćeš dobiti nešto drugo.

– Stalno idem prema Trgu – reče Božena. – Ali Trg kao da noćas od mene bježi. I... i kao da me svi tjeraju – dodala je potišteno.

– Nije istina – reče starčić. – Tko je zazvonio pred tvojim vratima? Tko ti je poslao bundu i čizme? Hajde sad, vrijeme je.

– Možeš li mi bar reći gdje je nestao taj Trg?

– Ne ja, netko drugi – reče starčić i pokaže u smjeru iz kojega je došla. Ulicom je prema Boženi trčao čovjek s ljubičastom kapom. Kad se okrenula prema njemu, starčić je nestao.

– Skreni za ugao gdje su svjetla ljubičasta! – poviče trkač i projuri. Božena je krenula ulicom i ubrzo primijetila ugao s ljubičastim svjetlima. No, već joj se približavao sljedeći trkač, vrlo sličan prvome, ali s crvenom kapom.

– Skreni za ugao gdje su svjetla crvena! – viknuo je i otrčao dalje.

I već je pred njom bio ugao s crvenim svjetlima, kad se pojavio treći trkač, manji od one dvojice, s narančastom kapom na glavi. Taj nije trčao osobito brzo. Božena je već izdaleka čula kako govori sam sa sobom.

- Meni je dosta ovoga trčanja ... Ovakva svjetla, onakva svjetla, a na ulici uopće nikoga nema, svi su već tamo, a oni koji nisu, spavaju, pa neće ni stići...
- Skreni za ugao gdje su svjetla narančasta! – poviče Božena za šalu kad joj se približio.
- Gle, ipak ima nekoga na ulici – začudi se on.
- Tko si ti? – upita Božena, kojoj se učinilo da tog trkača dobro i odavno poznaje.
- Glasnik – reče on. – Vidiš po kapi. Sigurno si već srela nekog glasnika.
- Jesam. Ljubičastog i crvenog. Je li Trg još daleko?
- Nije. Idemo zajedno ako hoćeš. Ali moramo požuriti.

Boženi je bilo drago da ne mora dalje ići sama. Skretali su za uglove, raznobojna svjetla su se smjenjivala: narančasta, žuta, zelena. Napokon, pred njima je bio Trg.

U prvi mah Božena nije mogla prepoznati esperelski Trg. Bio je osvijetljen plavo i neka-ko nagnut, a umjesto jednog malog vodoskoka sad ih je bilo nekoliko. U gužvi koja je tu vladala, Božena je prepoznala lovca, gospođu iz kočije s njezinom pticom, ženu iz slastičarnice, svirače medvjediće... Ali nije mogla naći baš nikoga od građana Esperela koje je poznavala, koje je svakoga dana susretala, s kojima je živjela.

Na svjetlucavom plavom brežuljku pokraj najvećeg vodoskoka sada je raslo veliko stablo, a pod njim su stajali nosači iz povorke i onaj kojega su nazivali kraljem. Kad je on podigao ruke, svi ušutješe i umiriše se. Prvo je k sebi pozvao glasnike trkače. Oni se poredaše pred njim i, smijuljeći se neozbiljno, odrecitiraše pjesmicu:

Trčasmo revno do pola noći
Svi tvoji gosti da bi mogli doći
Upalismo svjetla crvena i žuta
Da nitko ne bi skrenuo s puta
Poslu je našem došao kraj
Zato nam sada svoj blagoslov daj!

Čovjek s mačem reče im uz lagani naklon:

- Zahvaljujem vam. Možete stati pod plemeniti Bukvast. Sad neka pride govornik.

U mnoštvu na Trgu nastane žamor i komešanje. Napokon se iz gomile javi lovac. Njega su izabrali da drži govor, ali to mu, čini se, nije baš bilo drago. No svečanost je očito imala svoja pravila i lovac poslušno stane pod Bukvast. Božena je slušala njegov govor u nadi da će joj se objasniti čudni događaji te noći, ali nije uspjela razumjeti ništa. Premda je govorio svečanim tonom, ni lovac, kao ni glasnici, nije uspijevaio prikriti svoju neozbiljnost.

- Prošla je velika mijena i sedam boca medenog piva izlilo se na ovaj Trg. Došlo je vrijeme da nas kralj obdari novim napitkom. O, neka bi vječito mirisao Bukvast, glasnici trčali uvijek, a noć ne imala kraja!

Činilo se da on govor smatra završenim, no svi su šutjeli očekujući nastavak.

Onda je lovac nastavio govoriti, spominjao svojega psa i svojega lisca, neke crvene bobice u svojoj vreći, medvjediće svirače i šarena svjetla... Božena se odjednom osjetila vrlo umornom. Iznenada, poklikom »Vrijeme je, o kralju, da počneš otvarati kutiju!« lovac završi govor i izgubi se u mnoštvu.

Medvjedići zasviraše i započe ples. Boženi se učini da se u plesnom ritmu ne okreću samo plesači, nego i čitav Trg.

– Kakva gužva! Kakva čudna svečanost! – ote se Boženi glasno.

– Nikakva svečanost – odgovori joj poznati glasić. – Nema vatrometa. Ali sad moraš plesati sa mnom.

– Glasić od mraka! – poviče Božena. – Sada te vidim, sad si harlekin!

– To je samo maska – prezrivo reče glasić – da bih mogao plesati. Iznutra je mrak!

Božena zapleše s harlekinom i zaključila da joj je to mnogo lakše nego stajati u mjestu. No, nisu dugo plesali.

– Ti ne plešeš dobro – odjednom reče njen plesač i zaustavi se. – Ne vrtiš se dovoljno brzo. Eno plesačice za mene! A ti nauči bolje za sljedeći put...

I, opet se zavrtjevši, on se uputi prema gospođi iz kočije. »Sve to skupa ipak nije za mene«, pomisli Božena i pokuša se izvući iz vrtloga plesača. Uzalud je pokušavala: Trg se okretao i vraćao je uvijek prema sredini.

Za to je vrijeme onaj kojega su nazivali kraljem sišao sa svojega svjetlucavog brežuljka i krenuo prema Boženi, noseći nekoliko kutija, posve sličnih onoj u kojoj je starčić čuvao vrtuljak. Plesači su se pred njim razmicali. Kad je stigao do Božene, bez riječi joj pruži kutiju. Božena je uzme i, dok ju je zbunjeno razgledavala, svečanost na Trgu počela se gasiti, udaljavati, blijedjeti... Božena to još nije primjećivala, neodlučno opipavajući srebrne kopče na kutiji. Napokon je otvorila. U njoj nije bilo ništa čudno ni čarobno, samo njezin stari saksofon.

Božena je stajala, zamišljena, sa saksofonom u ruci na praznom Trgu, koji je sad opet bio ravan, malo nepravilna oblika, sa svojim kestenima i malim vodoskokom, a oko nje su lepršale prve pahulje snijega.

– Zar samo zato da bih opet dobila ono što ionako već imam? – promrmljala je. – A možda je to sasvim dobar razlog za svečanost – zaključila napokon i uputi se Kratkom ulicom prema svojoj kući.

Esperelom je vladala zima. Poslije doručka građani su čistili snijeg pred kućama, a tek onda kretali svakodnevnim putovima. Grad je bio pun snjegovića, ulicama su letjele grude, no čim bi se počeo hvatati sumrak, jako bi zahladnjelo i svi su bježali u kuće.

Ne, to nije bilo doba putovanja.

Ipak, jedne zimske noći u grad je stigao putnik. Neobičan putnik. Premda je ostao vrlo kratko, esperelska su ga djeca dugo pamtila i često spominjala

Guidove igračke

Bio je utorak, još su trajali zimski praznici i snijeg je lagano padao dok je Guido prvi put koračao ulicama Esperela. Kroz bijelu zimsku noć išao je zamišljeno prema Zamku. Zamak je, kako znamo, odavno razrušen, među njegovim zidinama rastu stabla, a u njegovim je dvorištima park. Hodajući parkom, Guido je mumljao neku pjesmicu koja je bila i tužna i vesela u isti mah. Ubrzo se iza njega stvorila malena povorka: žuta patkica izgrižena kljuna, medvjedić bez jednog uha, plava lopta, tri lutke i konjić s kolima. Bile su to igračke koje su djeca izgubila u parku prošloga ljeta. Slijedile su Guida kroz snijegom pokriveno ruševine Zamka, slijedile su ga ikad je krenuo Strmom ulicom nizbrdo.

Guido se nije žurio. Mumljajući svoju pjesmicu, tražio je vrata s tri djeteline. Igračke bi zastale pred svakim vratima pred kojima bi Guido zastao, krenule brže kad bi on ubrzao korak. Dugo su tako lutali Esperelom.

– Evo ih napokon!

Stajali su pred zelenim vratima s tri djeteline od mjedi umjesto zvekira. Guido lagano pokuca i vrata se otvoriše. On uđe, a za njim i malena povorka. Prošli su kroz predvorje i našli se u okrugloj sobi gdje je sve bilo smeđe i zeleno. Pod blagim svjetlom koje se širilo kroz žućkasto sjenilo svjetiljke, soba je odisala nekom zimskom udobnošću. Bilo je tu vrlo tiho, a kroz visoki trodjelni prozor vidjelo se kako lepršaju pahulje snijega koji je sad opet jače padao. U naslonjaču pokraj stola sjedila je žena okružena tkaninama, vrpčama i koncima. Ugledavši Guida, ona ustane:

– Guido, ti?! Kako mi je drago što te opet vidim!

– Dobra večer, Eliza! I meni je drago da sam te našao. Na tvojim vratima još su uvijek tri djeteline.

– Da, Guido, i soba je opet okrugla – uzvratila Eliza s osmijehom. – U svakom mom stanu.

– A praviš li još uvijek...

– Igračke od svile, naravno! – odgovorila je Eliza prije nego što je Guido dovršio pitanje.

– Upravo sam završila ovog malog lava. Uzmi ga, molim te, u znak dobrodošlice.

Eliza pruži Guidu lava od smeđe svile.

– Hvala ti, Eliza, jako je lijep.

– A kakve su to stvarce iza tebe, Guido, stari čarobnjače?

– To su igračke koje su djeca izgubila u parku kod Zamka. Zapjevao sam im pjesmicu pa su došle. Sutra će se djeca veseliti...

– Hoćeš li ostati malo u Esperelu? Ostani, svidjet će ti se ovaj grad. Već sam deset godina ovdje i nemam volje otići.

– Ostat ću malo – odgovori Gudio. – Ne baš deset godina, ali nekoliko dana svakako. Mogu li noćas prespavati kod tebe?

– Naravno, dokle god si u Esperelu, bit ćeš moj gost. A sad ćemo najprije nešto pojesti!

Večerali su i razgovarali, zatim je Eliza namjestila krevet za Guida u okrugloj sobi pokraj peći i on je zaspao dubokim putničkim snom.

U srijedu ujutro, pod kestenima na Trgu osvanula su dva dugačka drvena stola. Tri stara suncobrana štitila su ih od snijega koji nije prestajao padati. Na stolovima je bilo raznih, naizgled vrlo jednostavnih igračaka, a pokraj njih je stajao Guido, držeći svojega svilenog lava. Uz rub stola poredao je igračke iz parka. Djeca su brzo primijetila stolove, te je oko njih začas nastala gužva.

– Gle, moj konjić s kolima! – čuo se glasić.

– I moja draga patkica.

– Mama, kakvih tu ima igračaka! Kupi mi ribicu, molim te.

– Ja hoću lutku, onu malu.

– A ja hoću onog lava kojeg drži striček!

Uz stolove su se gurali dječaci i djevojčice, saonice, mame i tate, poneki odrasli znatiželjnik bez djece i poneki pas u jutarnjoj šetnji.

– Polako, polako – prekinuo je Guido galamu. – Ove igračke što stoje na rubu stola našao sam u parku. Oni koji su ih izgubili, mogu ih uzeti. Ostale su na prodaju, sve osim mog lava.

Marina, koja je tog jutra pošla s mamom u kupovinu, tiho je rekla:

– Mama, vidi kako su zgodne te igračke. Molim te, kupi mi nešto.

– Dobro – pristala je mama bez mnogo nagovaranja. – Reci, što želiš?

Marina je nakon dugog razmišljanja izabrala lutkicu u šarenoj haljini. Bila je to obična krpena lutkica, ali »od lijepih krpica«, kako je rekla Marina.

– Matko, pogledaj što imam! – doviknula je bratu čim je stigla kući.

– Jako zgodno – reče Matko. – A meni niste ništa donijele?

– Ali ti si dobio romobil! Prije tri dana!

– Nije bilo prije tri... – započe Matko, no Marina je već otrčala na svoje omiljeno mjesto za igranje, pod tatin pisaći stol.

Igrala se cijelo poslijepodne. Upoznala je novu lutkicu sa svojim starim lutkama kojih nije bilo baš malo, i priredila za sve njih čajanku. Onda ih je odvela u svoju sobu i spremila na spavanje. Marinine su lutke spavale na velikom starom jastuku pokraj njezinog kreveta. Ali, sljedećeg jutra Marina je pronašla novu lutkicu u posebnom krevetiću, bijelom i posve novom, s malenim jastukom i mekanim pokrivačem.

– Zbilja neobično! – čudila se Marina, ali to je bio tek početak.

Prijepodne je provela vani, jer je morala s djecom iz svoje ulice graditi snjegovića, a kad se vratila kući nova je lutkica sjedila u malom zelenom naslonjaču i čitala sićušnu knjigu.

– Gle! – kliknu Marina i sumnjičavo pogleda lutkicu. No, lutkica je sjedila mirno, kao da je stigla u Marininu sobu zajedno s tim naslonjačem.

Uvečer, ponovno spremajući lutke na spavanje, Marina je mislila: »Što li ću naći sutra...« A sutradan je lutkica imala i bijeli ormar, pun neobične odjeće.

– To izgleda kao odjeća za prerusavanje – govorila je Marina. – Možda stigne još i kazalište, a možda ona misli da su svaki dan maškare...

Kazalište se nije pojavilo. Marina ga je kasnije sama napravila, a to je već druga priča. No, lutkica je prije Guidova odlaska iz Esperela dobila sve što joj je trebalo za ugodan život u Marininoj kući.

Pred Guidovim stolovima one srijede ujutro našao se i četverogodišnji Alan, sin pekara Pipa i njegova žene Kasje. I on je molio mamu da mu nešto kupi i dobio je crvenu pticu na štapu, sasvim običnu, od onih koje imaju dva kotača, i mašu krilima kad ih voziš. Toga jutra Alan je vozio pticu po ugaženom snijegu u dvorištu iza Pekarnice, a popodne je šetao s njom po Trgu, gdje je snijeg bio očišćen. Kad se umoran vratio kući, spremio ju je pokraj velike krušne peći da se suši do jutra. Međutim, ujutro pokraj peći nije stajala ptica na štapu, nego drvena gusjenica na uzici. Imala je okrugle noge, a svaka je noga bila drugačije boje.

– Mama, mama! – vikao je Alan. – Gledaj! Ptica se pretvorila u gusjenicu! Hajdemo u šetnju! Baš je zgodna za šetnju!

– Kakva gusjenica? O čemu govoriš? – upita mama.

– Od one ptice je nastala, vidiš!

– Ti izmišljaš, Alane – rekla je mama. – Sigurno si s nekim od svojih prijatelja zamijenio igračku jučer na Trgu.

– Ma ne! – vikao je i dalje Alan. – Vjeruj mi! Nastala je od ptice!

– Dobro, dobro – nasmiješi se mama. – Popodne ćemo je odvesti u šetnju.

Alan je sav zadovoljan vukao svoju gusjenicu ulicama Esperela. Uvečer ju je opet ostavio pokraj peći da se suši, jer je i ona bila mokra od snijega.

No, sljedećeg jutra pokraj peći nije stajala gusjenica nego zeleni krokodil, također na uzici. Iznenađen, Alan je pljesnuo rukama i povukao krokodila za uzicu. Krokodil je također imao okrugle noge, a kad ga je Alan pokrenuo, počeo je otvarati i zatvarati ralje.

– Mama, mama! Sad se gusjenica pretvorila u krokodila!

I krokodil je morao poći u šetnju.

A četvrtoga dana pokraj peći je stajao mali drveni zmaj. Alan je ostao bez riječi.

– No, Alane, što imaš danas? – upitala ga je mama toga jutra.

– Zmaja – prošapće dječak. – Ljepši je od svega do sada.

Zmaj je doista bio krasan. Imao je tri glave i tri repa, četiri (okrugle) noge i, naravno, uzicu. Kad bi ga Alan vozio, otvarao je usta na sve tri glave i pokazivao crvene jezike...

– Ne želim da se pretvori u nešto drugo – šapnuo je Alan prije spavanja. I želja mu se ispunila: sutradan je Gudio otišao iz Esperela i Alanova neobična igračka nije se više mijenjala.

One srijede ujutro i Fanika je pošla na Trg, mama ju je poslala po kruh. No umjesto peciva koje bi obično kupovala za sebe, kao nagradu što je tako dobra pa ide u dućan, toga je

jutra kupila od Guida koku, drvenu, bijelu, sa šarenim krilima koja se miču. Baš djetinjasta igračka, rekao bi Mario, ali Faniki se ta kokoš svidjela, a da ni sama nije znala zašto. Kad je stigla kući, ostavila ju je u svojoj sobi i odmah ponovno izišla iz kuće jer ju je Toni izazvao na grudanje. No, kad se kasnije vratila u sobu, svoju drvenu koku nije mogla pronaći. »Sigurna sam da sam je ostavila na stolu... ili na stolcu... ili...«, mrmljala je Fanika tražeći. Napokon ju je našla gdje u kutu pod krevetom sjedi na četiri bijela jajeta. I s njom se više uopće nije moglo ništa započeti! Gdje god je djevojčica spusti, ona se vraća na jaja i uporno sjedi. Fanika je ostavi na miru. Nakon tri dana izlegoše se pilići, također drveni, ali žuti. Fanika se igrala s njima i čekala da narastu. Možda bi i uspjeli narasti da je Guido ostao u Esperelu, no on je otišao, pilići su ostali maleni, a kokoš nije više nosila jaja.

Još su mnoga djeca uživala u neobičnim Guidovim igračkama. Ali, stolovi su na Trgu stajali samo jedan dan. U četvrtak ujutro djeca su uzalud trčala na Trg. Još tri dana Guido se odmarao, šetao s Elizom po snijegu i pričao joj pokraj peći svoje putničke priče.

– Nemoj još ići – govorila je Guidova prijateljica u subotu navečer, osjećajući da se bliži njegov odlazak. – Zar si istrošio sve svoje darove?

– Jesam, Eliza – glasio je odgovor. – Ali ti nisi. Ti ćeš ostati u Esperelu, a tvoje su igračke ljepše od mojih.

– Znaš da to nije istina – odvrati Eliza. – Moje su igračke uvijek iste, a tvoje se mijenjaju.

– Tvoje se ne moraju mijenjati, jer su dovoljno lijepe – smješkao se Guido. – A moje... moje su putničke igračke. Zato moram ići dalje.

U nedjelju ujutro svi su još spavali kad je Guido napustio Esperel. Nije probudio ni Elizu. Umjesto poruke na stolu joj je ostavio dar: malen grad od drvenih kockica, sasvim nalik na Esperel.

Vrijeme je da i mi ostavimo Esperel. Zima je još uvijek i rano pada mrak. Ipak, na Trgu pod kestenima cvjećarica Ana u svojem kiosku prodaje prve ruže iz esperelskih staklenika.